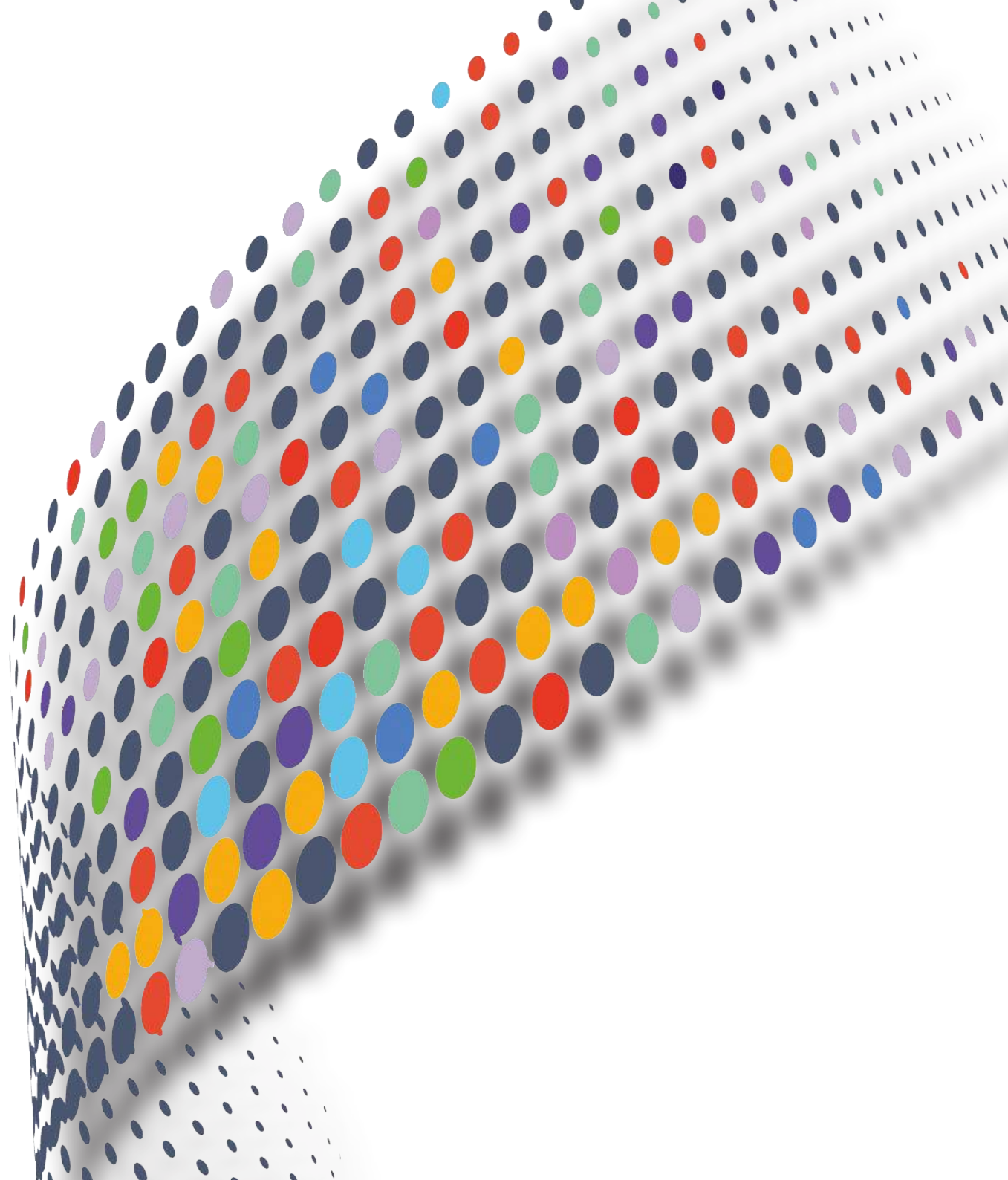

Seinäjoen kaupungin
perusopetuksen
kehittämissuunnitelma
2 0 1 9 | | 2 0 2 3

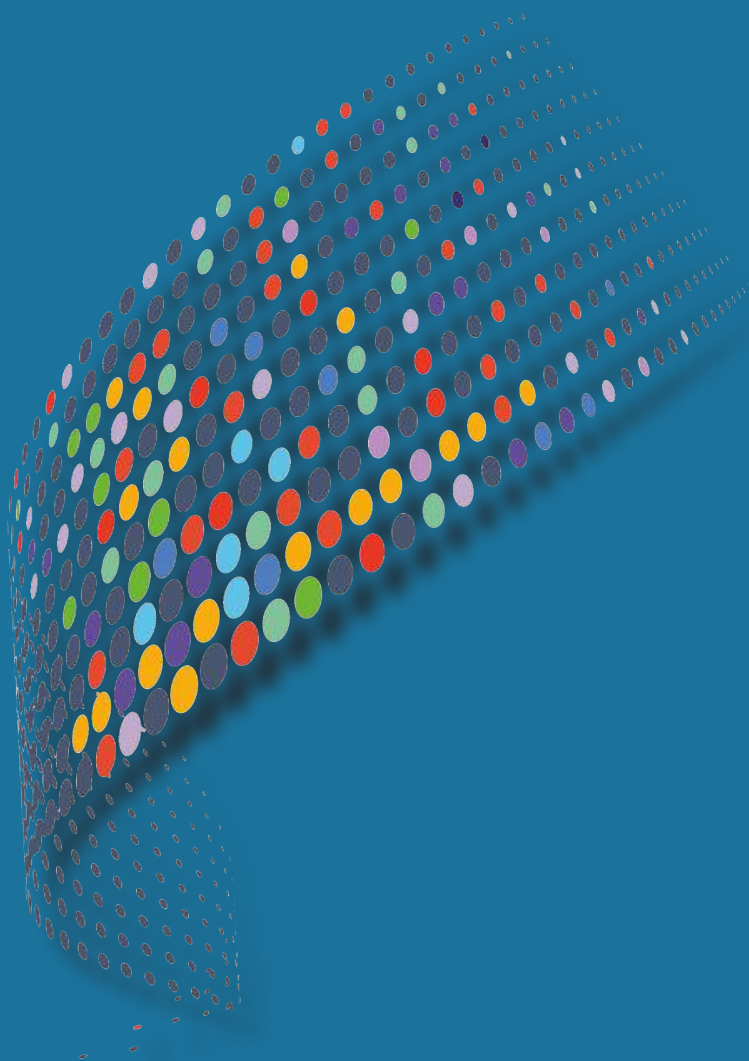

Seinäjoki

Opetussuunnitelmasta nousevat jatkuvan kehittämisen kohteet

Esipuhe

Laadukas opetus ja kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen kehittämisen keskiössä

Perusopetuksen uusi kehittämissuunnitelma kattaa vuodet 2019–2023. Kehittämissuunnitelma muodostaa viitekehyksen, jonka puitteissa perusopetuksen kehittämistoimenpiteitä toteutetaan. Suunnitelman taustalla on keskeisesti perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 ja erityisesti opetussuunnitelman perusteet 2014. Nämä asiakirjat ovat luonteeltaan normatiivisia.

Seinäjoella valmistui aiemmin uuden valtuustokauden kaupunkistrategia vuosille 2018–2025. Perusopetuksen kehittämistoimenpiteet noudattavat kaupunkistrategian painotuksia. Lisäksi kehittämissuunnitelman laadinnassa on käytetty perusopetuksen omia strategisia asiakirjoja.

Kehittämissuunnitelmaa on laadittu perusopetusjohtajan ja perusopetuksen johtoryhmän organisoimana. Rehtoreita ja kasvatus- ja opetuslautakunnan jäseniä on osallistettu työpajoissa suunnitelman laadintaan. Lisäksi yhteistyötä on tehty varhaiskasvatuksen ja erityispalveluiden kanssa. Eri työryhmillä, kuten kaupungin opetussuunnitelmatyöryhmällä, sekä eri valmistelevilla viranhaltijoilla on ollut merkittävä rooli suunnitelman valmistumisessa.

Tavoitteena on, että tämän suunnitelman kehittämistoimenpiteitä toteuttamalla taataan laadukkaan opetuksen toteutuminen sekä pystytään tukemaan oppilaiden ja kouluuyhteisöjen hyvinvoinnin kokonaisvaltaista vahvistumista.

Erityinen kiitos kehittämissuunnitelmasta kuuluu perusopetuksen johtoryhmän jäsen Henna Malilalle. Kiitos myös kaikille muille asiakirjan sisältöön vaikuttaneille.

Seinäjoella 18.2.2019

Jari Jaskari, perusopetusjohtaja

Sisällysluettelo

1 Perusopetuksen kehittämissuunnitelman lähtökohdat	8
2 Perusopetuksen tehtävä	11
2.1 Perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus	11
2.2 Kansainvälisyyden ja kestävän kehityksen perusopetus	12
3 Perusopetuksen organisaatio	13
3.1 Perusopetuksen tiimit	13
3.2 Seinäjoen peruskoulut	15
3.3 Erityispalvelut	17
3.4 Esiopetus osana oppilaan koulupolkua	20
3.5 Kodin ja koulun yhteistyö	22
4 Opetussuunnitelma ohjaavana asiakirjana	24
4.1 Yhtenäinen perusopetus	24
4.2 Ohjaussuunnitelma	26
4.3 Etäopetus	27
4.4 Maahanmuuttajataustaiset oppilaat	28
4.5 Tieto- ja viestintäteknologian strategia	29
4.6 Yrittäjämäinen toimintatapa	32
4.7 Perusopetuksen työelämäyhteistyö	33
5 Osaava ja hyvinvoiva koulu	35
5.1 Yhdessä yhteistyöllä	35
5.2 Hyvinvointikirja ja liikkuva koulu	38
5.3 Kouluruokailu	39
5.4 Kerhotoiminta	41
6 Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	42
6.1 Rekrytointi ja perehdyttäminen	44
6.2 Työhyvinvointi	46
6.3 Johtaminen	48
7 Perusopetuksen toiminnan ja laadun arviointi	51
8 Koulurakentaminen ja koulupihat	53
9 Kouluturvallisuus	55
10 Hanketoiminta	58

1 Perusopetuksen kehittämissuunnitelman lähtökohdat

Seinäjoen kaupunkistrategia

Uuden kaupunkistrategian mukaan Seinäjoki on hyvän johtamisen kaupunki. Tämä vaatii eri toimijoiden yhteistyön ja varsinkin hyvinvointiosaamisen vahvistamista.

Seinäjoen kaupunkistrategiassa on yhtenä painopisteenä myös yrittäjyyden edistäminen. Seinäjoki on yritystointaa edistävä kaupunki. Opetuksen osalta tätä tavoitetta tuetaan edistämällä perusopetuksen opetussuunnitelman kahden painopistealueen

- yrittäjämäisen toimintatavan ja
- osallisuuden toteutumista.

Kuvio 1: Seinäjoen nykyinen kaupunkistrategia perusopetuksen toimintaympäristön näkökulmasta

Perusopetuksen toimintaympäristö

Seinäjoen kaupungin sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalle kuuluu monta eri toimijaa. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan kokonaisuudesta vastaa sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Varhaiskasvatus (esiopetus), perusopetus ja erityispalvelut, joiden kehittämiskohtia tarkastellaan tässä kehittämissuunnitelmassa, kuuluvat sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan palveluihin. Perusopetuksen tulosalueesta vastaa perusopetusjohtaja ja erityispalveluista erityisopetuksen rehtori. Myös ruokapalvelut kuuluvat kaupungin uudistetussa organisaatiossa sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan palveluihin.

Kasvatus- ja opetuslautakunnalla on tärkeä rooli kaupungin lasten ja nuorten asioiden hoitamisessa. Vuosittain arvioitavat ja päivitettävät taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet käsitellään ja hyväksytään lautakunnassa ja valtuustossa. Tavoitteet suuntaavat osaltaan sekä lautakunnan että perusopetuksen tulosalueen kehittämistoimintaa.

Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman painopistealueet ovat osallisuus ja yrittäjämäinen toimintatapa. Kuviossa 2 esitellään uudesta opetussuunnitelmasta nousevia jatkuvia kehittämisen kohteita:

Kuvio 2: Opetussuunnitelmasta nousevat jatkuvan kehittämisen kohteet

Luku 1: Perusopetuksen kehittämissuunnitelman lähtökohdat

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Kehitetään ja vahvistetaan pedagogista osaamista.

- T1 Edistetään uuden opetussuunnitelman toteuttamista ja opettajien välistä yhteistyötä.
- T1 Vahvistetaan digiosaamista.

K2 Edistetään oppilaiden oppimista sekä kasvua ja kehitystä.

- T2 Ohjataan ja tuetaan oppilaita yksilöllisesti.
- T2 Kehitetään monikulttuurista ja kielitietoista koulua.

K3 Tuetaan kestävää hyvinvointia ja johtamista.

- T3 Tuetaan henkilöstön jaksamista.
- T3 Pidetään yllä keskustelua monialaisten toimijoiden resurssitarpeista ja vaikutetaan niihin.
- T3 Kehitetään ja vahvistetaan johtamista.

2 Perusopetuksen tehtävä

2.1 Perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus

Seinäjoen kaupungin perusopetuksen toiminta-ajatus on huolehtia kasvavien lasten ja nuorten perustietojen ja -taitojen opettamisesta sekä hyvinvoinnin lisäämisestä. Kaiken toiminnan läpäisevänä periaatteena on laaja-alaisen osaamisen taito-

jen kehittäminen. Kaikilla nuorilla tulee olla mahdollisuus jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että kaikki koulunsa päättävät saavat peruskoulun päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.

Perusopetuksen järjestämisessä lähtökohtana ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu ja yhtenäinen perusopetus. Perusopetuksen arvopohja edistää yhteisöllisyyttä, kokonaisvaltaista hyvinvointia, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Kuvio 3: Seinäjoen perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus

2.2 Kansainvälisyyden ja kestävän kehityksen perusopetus

Koulun kansainvälistymisellä tavoitellaan kulttuuri-tietoisuutta, suvaitsevaisuutta ja liikkuvuuden edistämistä. Samalla viedään eteenpäin myös päivittäiseen oppimiseen ja kohtaamiseen liittyviä teemoja. Kansainvälistyminen, monikulttuurisuus- ja globaalikasvatus ovat olennainen osa koulun kasvatustehtävää ja oppilaan laaja-alaista osaamista.

Perusopetuksella ja lukiokoulutuksella on yhteinen kansainvälistämisen strategia, jota toteutetaan Seinäjoen kouluissa kunkin koulun suunnittelemalla tavalla. Strategian avulla koulut voivat itse arvioida toimintaansa ja asettaa tavoitteensa kansainväliselle työlleen. Koulujen kansainvälistymiselle on kolme tasoa: nojatuolimatkaaja, pakettimatkaaja ja omatoimimatkaaja.

Kestävän kehityksen edistäminen on osa koulujen kasvatustyötä ja nivoutuu toiminnallisesti myös koulujen kansainvälistymisen strategiaan. Seinäjoen perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelman avulla koulut toteuttavat kestävän kehityksen mukaisia toimenpiteitä. Tavoitteena on, että kestävä kehitys ja globaalikasvatus näkyvät koulun toimintakulttuurissa ja kestävän elämäntavan oppimisessa.

Kestävän kehityksen ohjelmassa on nostettu esille kaikki keskeiset ulottuvuudet: taloudellinen, sosiaalinen, ekologinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelma tarjoaa koulujen käyttöön mittariston, jonka avulla koulut voivat arvioida tämän hetken osaamisensa ja toimintansa sekä asettaa tavoitteita kehitettävälle asioille. Samalla koulujen henkilöstö luo omalle koululle soveltuvan kestävän kehityksen ohjelman.

Luku 2: Perusopetuksen tehtävä

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Koulut saavuttavat Kestävän kehityksen ohjelmassa määritellyn peltopyy-tason kevääseen 2021 mennessä.

- T1 Kannustetaan kouluja omatoimiseen auditointiin ja seurataan auditoinnin etenemistä osana arviointiraporttia.

K2 Vahvistetaan kestävän kehityksen globaalia ulottuvuutta.

- T2 Edistetään kestävään kehitykseen liittyviä hankkeita.
- T2 Verkostoidutaan YK- ja UNESCO-koulutoimintaan mahdollisuuksien mukaan.

K3 Kehitetään koulujen kestävää arjen toimintaa.

- T3 Tehostetaan koulujen kierrätys- ja jätteiden lajittelutoimintoja yhteistyössä kiinteistöhuollon ja siivouspalveluiden kanssa.

K4 Vahvistetaan ja tuetaan koulujen kansainvälistä toimintaa.

- T4 Toteutetaan yhteinen kansainvälisyyden teemavuosi.
- T4 Mahdollistetaan kansainvälisiin koulutuksiin osallistuminen.
- T4 Lisätään kansainvälistä koulukumppanuutta.

3 Perusopetuksen organisaatio

3.1 Perusopetuksen työryhmät

Perusopetuksen yhteisestä suunnittelusta ja kehittämislinjauksista vastaa perusopetusjohtajan lisäksi johtoryhmä. Koulujen johdon vertaisverkot edistävät koulun arkeen liittyviä kehitettäviä asioita.

Kuvio 4: Perusopetuksen kehittämisorganisaatio

Perusopetuksen kehittämistyötä tehdään monella tasolla. Perusopetuksen johtoryhmällä on sekä yhteisiä tehtäviä että jokaisen jäsenen omat vastuualueet, joiden pedagoginen kehittäminen kuuluu kehittämisvastaavalle. Koulunjohtajien ja rehtorien vertaisverkostoilla on yhteinen verkostokoordinaattori, joka tapaa perusopetusjohtajan kanssa suunnitellen tapaamisissa käsiteltäviä yhteisiä asioita. Vertaisverkostoilla on vastuuvetäjä, ja verkostot on muodostettu koulujen koon mukaisesti. Yläkoulut ja yhte-

näiskoulut muodostavat oman vertaisverkostonsa. Vertaisverkostoissa työskentelee koulujen yhteisiä asioita ja jaetaan osaamista.

Opetuspalveluiden yleiset linjaukset tehdään keskitysti. Kouluilla on itsenäisyyttä ja päätäntävaltaa näiden linjausten mukaisesti.

Luku 3.1: Perusopetuksen työryhmät

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Vahvistetaan organisaatiota jatkuvan kehittämisen näkökulmasta.

- T1 Lisätään omien ja Osaajan koulutusten avulla koulujen hyvinvointi- ja johtamisosaamista.
- T1 Tuetaan vuorovaikutusta ja mahdollistetaan vertaisverkostotoimintaa.
- T1 Vahvistetaan itsensä ja oman työn johtamisen taitojen kehittymistä koskien koko henkilökuntaa.

K2 Vahvistetaan talousosaamisen taitoja.

- T2 Huomioidaan talousosaamisen kehittäminen osana perehdyttämistä ja laadukasta koulun pedagogista johtamista.

K3 Kehitetään tiedonhallintaa ja viestintää sekä tiedolla johtamista.

- T3 Hyödynnetään Helmi-ohjelman kaikkia mahdollisuuksia uusien toimintojen valmistuessa.
- T3 Huolehditaan koulujen viestintäsuunnitelmien säännöllisestä päivittämisestä.

3.2 Seinäjoen peruskoulut

Seinäjoen perusopetuksessa on yli 6 500 oppilasta. Kaupunkirakenteesta johtuen koulujen koko vaihtelee hyvin pienistä kouluista yli 500 oppilaan yläkouluihin. Luokan- ja aineenopetusta toteutetaan pääsääntöisesti perinteisen alakoulu – yläkoulujaon mukaisesti. Kaksi koulua toimii yhtenäiskouluna, joissa ylä- ja alakoulun luokat opiskelevat hallinnollisesti yhdessä yksikössä. Lisäksi Seinäjoella on kaksi erityiskoulua.

Seinäjoen yleisopetuksessa on myös oppimisen eri osaluokkia painottavia luokkia. Näillä luokilla on omat opetussuunnitelmansa, jotka löytyvät koulukohtaisista opetus-

suunnitelmista. Tällä hetkellä Seinäjoen perusopetuksessa on

- musiikkipainotteista opetusta (Hyllykallion koulu, Seinäjoen lyseo)
- liikuntapainotteista opetusta (Seinäjoen yhteiskoulu, Nurmon yläaste)
- matemaattisen opetuksen painotusta (Nurmon yläaste)
- kaksikielistä opetusta (Marttilan koulu, Seinäjoen lyseo)
- toiminnallisesti painottunutta opetusta (Törnävän koulu).

Kuvio 5: Painotettujen luokkien perustamisprosessi

Luku 3.2: Seinäjoen peruskoulut

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Etsitään kasvatuksen ja opetuksen jatkuvuutta tukevia ratkaisuja.

- T1 Kehitetään joustavia opetusjärjestelyjä.
- T1 Vahvistetaan joustavan esi- ja alkuopetuksen toteuttamisen mahdollisuuksia.
- T1 Selvitetään isoille yläkouluille (yli 500 oppilasta) mahdollisuus joustavan perusopetuksen resurssiin.

K2 Edistetään painotetun opetuksen kehittämisen yhteistyötä.

- T2 Edistetään verkostomaista työskentelyä yhteistyössä, esim. teematapaamiset.

K3 Kehitetään opetuksen nivelkohtien prosesseja.

- T3 Toimitaan uuden ohjaussuunnitelman kirjausten mukaisesti, ja otetaan ohjaussuunnitelma aktiiviseen käyttöön.

K4 Pyritään pienentämään valtuuston hyväksymiä luokkakokorajoja.

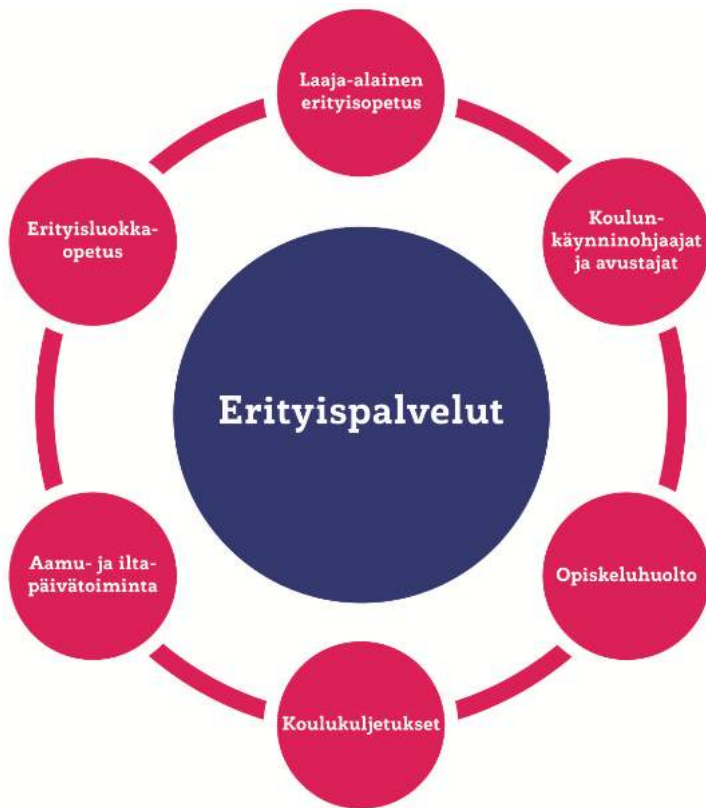
- T5 Selvitetään kustannusvaikutukset. Osana selvittämistyötä arvioidaan eri toimenpiteiden vaikuttavuutta.

K5 Kouluille mahdollistetaan painotetun opetuksen käynnistäminen.

- T6 Toimitaan etenemisportaiden mukaan rehtorin johdolla.

3.3 Erityispalvelut

Seinäjoella erityispalvelujen tulosalueen johtajana toimii erityisopetuksen rehtori.

Kuvio 6: Erityispalvelut Seinäjoella

Oppimisen ja kasvun tukea tarvitsevalle oppilaalle annetaan tarvittaessa erityisopetusta osana esi- ja perusopetusta. Erityisopetuksen tehtävänä on tunnistaa oppimisvaikeudet ja tarjota oppilaalle mahdollisuus oman tasonsa mukaiseen opetukseen, joka myös kuntouttaa oppilasta. Erityisopetuksen määrä vaihtelee yleisopetuksessa annettavasta osa-aikaisesta erityisopetuksesta erityisluokalla annettavaan opetukseen.

Oppilaalle, joka tarvitsee erityisopetusta, pyritään opetus järjestämään ensisijaisesti omassa lähikoulussa tai lähialueen koulussa, jossa on mahdollista opiskella erityisluokassa. Tarvittaessa koulunkäynti on mahdollista myös erityiskouluissa. Esi- ja perusopetuksessa sekä erityiskouluissa oppilaan koulunkäynnin tukena toimivat koulunkäynninohjaajat sekä ryhmä- tai henkilökohtaiset avustajat. Avustajapalveluilla tuetaan lapsen ja nuoren koulunkäyntiä joko yleisopetuksessa tai erityisopetuksessa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset löytyvät Seinäjoen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Yleisellä tasolla oppilaan tuen organisoinnissa ja sen onnistumisessa keskeisiä ovat edelleen nivelvaiheet (kouluun tulo, koulun vaihdot, oppimisen nivelvaiheet, toiselle asteelle siirtyminen) sekä koulun ulkopuolisiin tukipalveluihin ohjautuminen (tutkimukset, kuntoutus, terapiat). Oppilaan pedagogisten asiakirjojen valmistelusta, seurannasta ja arvioinnista vastaavat koulujen kasvun ja oppimisen tuen ryhmät.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan osaksi myös perusopetuslain mukaisina toimenpiteinä yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoiltona (kuvio 7).

Kuvio 7: Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoolto

Opiskeluhoollon tavoitteena on tukea lasten ja nuorten koulunkäyntiä, terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistä ongelmien syntymistä tai niiden lisääntymistä. Koulun tasolla esi- ja perusopetuksen opiskeluhoolto toteutuu ensisijaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisena yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Tavoitteena on, että koko kasvatusyhteisö on vastuussa lasten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä niitä edistävästä toimenpiteistä. Yhteisölliset opiskeluhooltoryhmät vastaavat esimerkiksi siitä, miten yhteisössä

ennaltaehkäistään väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää.

Kun oppilaan tuen tarpeet ulottuvat myös koulutyön ulkopuolelle, lapsen ja nuoren tukena ovat kuraattorit, jotka vastaavat koulun sosiaalityöstä. Tarvittaessa lapselle tai nuorelle tarjotaan yksilökohtaista tukea, kuten opiskeluhoollolaki edellyttää. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on vapaaehtoista ja perustuu suostumukseen. Työskentely on aina monialaista, jolloin koulun toimijoiden lisäksi mukana on muiden hallinnonalojen ammattilaisia.

Opiskeluhoolto ulottuu lakisääteisenä kunnan järjestämisvelvollisuutena esiopetuksesta perusopetukseen ja edelleen toiselle asteelle saakka. Kaupunkitasolla opiskeluhoollosta vastaa monialainen ohjausryhmä, joka suunnittelee, kehittää ja arvioi opiskeluhoitopalveluja. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma korostaa kunnan eri hallinnonalojen toimijoiden yhteistä vastuuta lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen sekä korjaavien palveluiden käytön vähentäminen. Seinäjoella on laadittu vuosille 2016-2020

lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon on kirjattu laajasti myös opiskeluhooltoon liittyviä kehittämiskohteita.

Luku 3.3: Erityispalvelut

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Edistetään lähikouluajattelua.

- T1 Panostetaan luokan- ja aineenopettajien täydennyskoulutukseen siten, että painopiste on valmiuksissa, joilla oppilaiden eriaistaiseen haastavaan käytökseen löydetään myönteisiä ja konkreettisia ratkaisuja.

K2 Vahvistetaan vaativan erityisen tuen järjestelyitä maakunnallisena yhteistyönä.

- T2 Kehitetään sairaalaopetuksen ja perusopetuksen yhteistyötä.
- T2 Luodaan ja kehitetään vaativan erityisen tuen oppilaiden opetuksen järjestämisen ratkaisuja.

K3 Kehitetään koulujen yhteisöllisten opiskeluhoitoryhmien toimintaa.

- T3 Arvioidaan ja suunnitellaan opiskeluhoitotyön toimivuutta ja tuloksellisuutta osana opiskeluhoitosuunnitelmaa.

K4 Kehitetään ja vahvistetaan oppimisen tuen järjestämisen muotoja.

- T4 Mahdollistetaan tukiluokilla annettavaa erityisopetusta ja yleisopetuksen joustavia opetusjärjestelyitä resurssien mukaan.
- T4 Edistetään sijoitettujen lasten koulunkäynnin mahdollisuuksia.

3.4 Esiopetus osana oppilaan koulupolkua

Kuvio 8: Esiopetuksen arvot eteläpohjalaisessa esiopetuksen opetussuunnitelmassa

Esiopetuksessa noudatetaan eteläpohjalaista esiopetuksen opetussuunnitelmaa. Esiopetuksessa noudatettavat keskeiset arvot löytyvät ylläolevasta kuviosta. Laaja-alaisen osaamisen taitojen painopisteenä esiopetuksessa ovat kestävän elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat.

Yhteisen pedagogiikan kehittämistä koordinoi esi- ja alkuopetuksen yhteistyöryhmä. Tavoitteena on vahvistaa joustavaa esi- ja alkuopetusta. Yksi esimerkki joustavasta esi- ja alkuopetuksesta on varhaiskasvatuskeskusten toimintamalli, jossa vaka-keskus toimii varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen kokonaisuutena.

Varhaiskasvatuksen yhtenä keskeisenä kehittämiskohdeena on tällä hetkellä henkilöstön tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. Henkilöstön koulutusta toteuttavat mediakouluttajat ja digilähetit.

Oppimisen polun eri vaiheiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen henkilöstöllä tulisi olla mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä henkilöstön kesken.

Luku 3.4: Esiopetus osana oppilaan koulupolkua

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Vahvistetaan esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä.

- T1 Luodaan perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käytänteistä yhteiset linjaukset.
- T1 Laaditaan esi- ja perusopetuksen yhteistyön kehittämisen portaati.
- T1 Mahdollistetaan säännöllinen yhteistyö esi- ja perusopetuksen oppilaiden ja opettajien kanssa sekä johdon yhteistyö.
- T1 Edistetään vaka-toimintamalliin sisältyviä toimintatapoja koko kaupungin alueella osana päiväkotien ja koulujen välistä yhteistyötä.

K2 Toteutetaan joustavaa esi- ja alkuopetusta mahdollisuuksien mukaan.

- T2 Lisätään vuosiluokkiin sitomattoman joustavan oppimisen mahdollisuuksia.

K3 Kehitetään digiosaamista.

- T3 Digilähettien toiminnan avulla vahvistetaan sekä lasten että aikuisten digitaitoja.

K4 Kehitetään varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen opiskeluhoultotyötä.

- T4 Arvioidaan ja suunnitellaan opiskeluhoultotyön toimivuutta ja tuloksellisuutta osana opiskeluhoultosuunnitelmaa.
- T4 Laaditaan päiväkodin ja koulun yhteinen opiskeluhoultosuunnitelma aina kun se on mahdollista.
- T4 Vahvistetaan yhteisöllistä työtä sekä kehitetään yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintaa lasten ja vanhempien osallisuutta tukevilla rakenteilla ja toimintatavoilla.
- T4 Syvennetään yksilökohtaisen opiskeluhoultotyön toimintatapoja.
- T4 Tunnistetaan yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyviä osaamistarpeita ja järjestetään koulutusta.

3.5 Kodin ja koulun yhteistyö

Viestintä ja tiedottaminen

Seinäjoen kaupungin viestinnän omat linjaukset löytyvät intrasta (Aaltonetti). Opetustoimen ja koulujen avoimet www-sivut pidetään ajan tasalla omien vastuuhenkilöiden toimesta. Helmi-hallinto-ohjelma on koulujen viestinnän keskeinen arjen työkalu.

Kaikkia peruskouluja koskevista asioista tiedottaa perusopetusjohtaja tai erityisopetuksen rehtori. Rehtoreilla on kokonaisvastuu omaa yksikköään koskevasta tiedottamisesta. Jokaisella kouluyhteisön jäsenelle on kuitenkin tiedotusvastuu kunkin tilanteen edellyttämällä tavalla lukuun ottamatta kriisiviestintää, jonka periaatteita esitellään lyhyesti luvussa 9.

Kouluissa tulee huolehtia, että koulun toimintaan liittyvä tieto on kaikkien asianosaisten saatavilla periaatteina avoimuus, saavutettavuus, ajantasaisuus ja tasapuolisuus.

Rehtori vastaa koulun viestinnän periaatteiden luomisesta ja käytännön toteutuksesta. Hän varmistaa, että koulun toimintakulttuuri tukee rakentavaa yhteistyötä. Rehtori vastaa henkilöstön perehdyttämisestä ja osaamisen ylläpidosta. Seinäjoen koulut ovat laatineet viestintäsuunnitelmat, joissa on linjattu koulun tason viestinnän kohderyhmät sekä erilaiset viestinnän tavat. Viestinnälle voidaan laatia omia kehittämiskohteita.

Maakunnallisesta opetussuunnitelmasta laadittu tiivistelmä huolehditaan huoltajille nähtäväksi Helmen kautta. Tiivistelmästä löytyvät yleiset oppimisen tavoitteet oppiaineittain. Koulu- ja opettajakohtaisesti huolehditaan oppimistavoitteiden ja arviointiperusteiden tiedottamisesta oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee tiedottaa ja ilmoittaa huoltajille myös muista perusopetuslaissa ja -asetuksessa säädetyistä tiedottamisvelvoitteista (esim. kuulemiset ja kasvatuskeskustelut).

Kodin ja koulun yhteistyö

Oppimista ja hyvinvointia edistävä kodin ja koulun yhteistyö on osa yhteistä vastuuta koulupäivästä. Sitä tehdään sekä yhteisön että yksilön tasolla. Jokaisen koulun tulee järjestää riittävästi tilaisuuksia ja tapaamisia huoltajien kanssa. Säännöllinen yhteydenpito edellyttää sähköisten viestimien lisäksi vuosittaisia henkilökohtaisia tapaamisia. Koulu seuraa yhteistyössä huoltajan kanssa oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia (esim. poissaolojen seuranta, käyttäytyminen). Koulun tulee huomioida myös oppilaan ja hänen huoltajiensa osallisuuden toteutuminen kodin ja koulun yhteistyössä.

Kodin ja koulun sekä koulun ja muiden toimijoiden yhteistyön on tuettava oppilaiden tasavertaista kohtelua. Sen suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava maakunnalliset painopisteet osallisuus ja yrittäjämäinen toimintatapa. Kodin ja koulun yhteistyö rakentuu avoimelle ja ajankohtaiselle vuorovaikutukselle pääkasvatusvastuun ollessa huoltajilla.

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa kodin ja koulun yhteistä näkemystä lapsen parhaasta. Tarvittaessa koulu ohjaa perheitä muiden palveluiden ja tukitoimien piiriin. Arviointikeskustelut ovat keskeinen ja tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä.

Luku 3.5: Kodin ja koulun yhteistyö

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Lisätään myönteistä ja kannustavaa yhteistyötä kodin ja koulun välillä.

- T1 Hyödynnetään ja lisätään myönteisiä Helmi-palautteita.
- T1 Päivitetään koulujen viestintäsuunnitelmat huomioimaan erityisesti kodin ja koulun yhteistyön näkökulmat.

K2 Lisätään huoltajien osallisuutta osana koulun arkea.

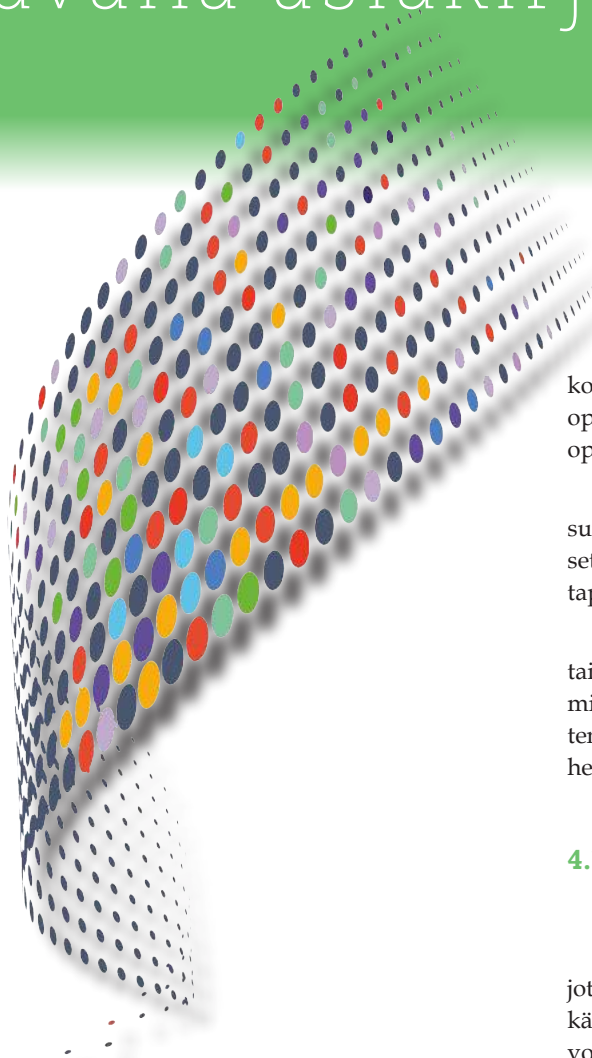
- T2 Osallistetaan vanhempaintoimikunta ja -yhdistyksiä aktiivisesti.
- T2 Järjestetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti koulukohtaisia vanhempaintapaamisia.

K3 Tuetaan kasvatuskumppanuutta ja vanhemmuutta.

- T3 Esitellään ja tehdään näkyväksi monialaisia palveluja ja opiskeluhoitoa.
- T3 Selvitetään mahdollisuuksia koulun perhetyöhön.
- T3 Järjestetään koko kaupungin yhteisiä vanhempaintapaamisia eri teemoista.

4 Opetussuunnitelma ohjaavana asiakirjana

Eteläpohjalaiset esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat on laadittu Opetushallituksen vahvistamien esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Kaupunki- ja koulukohtaisilla täydennyksillä tarkennettu eteläpohjalainen opetussuunnitelma ohjaa kaikkia Seinäjoen peruskoulujen opetustyötä.

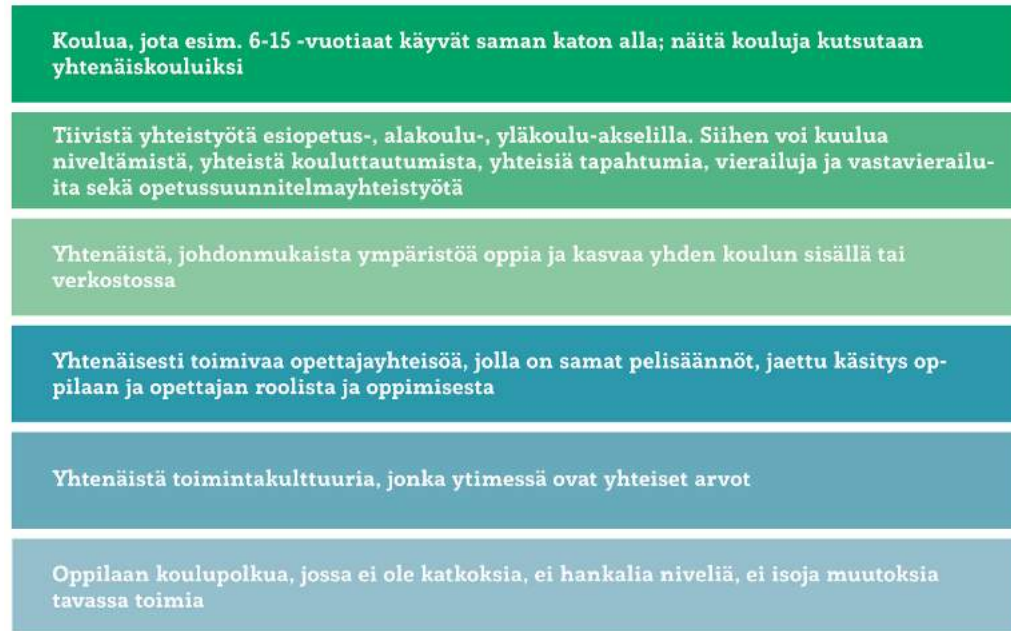
Opetussuunnitelmia arvioidaan, tarkistetaan ja päivitetään suunnitelmallisesti. Uuden opetussuunnitelman maakunnalliset oppimisen painopistealueet ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus.

Koulujen tulee aktiivisesti toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi omassa kouluyksikössään. Koulun toiminnan kehittämiseen tähtäävä suunnitelmallinen sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävä työ tehdään aina yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

4.1 Yhtenäinen perusopetus

Peruskoulua suunnataan kohti yhtenäistä perusopetusta, jota voidaan toteuttaa yhtenäiskouluna tai eri luokka-asteita käsittävien koulujen ja opettajien yhteistyönä. Keskeinen tavoite on lisätä oppilaiden turvallisuudentunnetta ja eheää oppimispolkua. Yhtenäinen opetus mahdollistaa opetusryhmien muunneltavuutta, joustavia opetusratkaisuja sekä opettajien monipuolisen osaamisen ja yhteistyön hyödyntämistä.

Yhtenäiselle perusopetukselle ei ole olemassa selkeää määritelmää. Yhtenäisyys voi tarkoittaa:

Kuvio 9: Mitä yhtenäinen perusopetus voi tarkoittaa? (Hellström, 2011; Johnson 2007, Tanttu 2008.)

Seinäjoella opetus järjestetään yhtenäisenä perusopetuksena niin, että ala- ja yläkoulun kesken syntyy oppilaan oppimisen näkökulmasta opetuksellinen jatkumo, vaikka koulumuodot ovat alueellamme hyvin erilaisia alaluokkien, yläluokkien tai yhtenäiskoulujen yksiköitä. Perusopetuksen aikaisissa nivelvaiheissa ja muissa muutoksissa varmistetaan tiedon siirtyminen ja huomioidaan oppilaan oppimisen ja kasvun tarpeet. Oppimispolun yhtenäisyys on tärkeää myös tuen eri muotojen tarpeen ilmetessä ja muuttuessa. Lähtökohtaisesti mietitään tuen järjestämisen mahdollisuudet oppilaan omassa arjen kasvuyhteisössä. Opettajien välinen monipuolinen yhteistyö ja sen mahdollistaminen mm. yhteissuunnittelun keinoin kehittää oppilaiden oppimisen prosesseja.

Oman koulun yhtenäisen toimintakulttuurin systeeminen rakentaminen ohjaa kehittämään yhteisiä toimintamalleja myös oman alueen tai muidenkin koulujen sekä huoltajien kanssa yhteisenä työnä.

Luku 4.1: Yhtenäinen perusopetus

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Lisätään yhtenäiseen perusopetukseen liittyvää osaamista.

- T1 Lisätään koulun sisäistä opetushenkilöstön yhteistyötä ja -opettajuutta.
- T1 Lisätään luokan- ja aineenopettajien yhteisopettajuutta.

K2 Luodaan erilaisia ala- ja yläkoulurajat ylittäviä kokonaisuuksia.

- T2 Edistetään kokeilukulttuuria.

K3 Luodaan mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen.

- T3 Luodaan erilaisia foorumeita osaamisen jakamisen mahdollistamiseksi.

4.2 Ohjaussuunnitelma

Seinäjoen perusopetukselle on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukainen ohjaussuunnitelma. Siinä kuvataan oppilaan ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjaon sekä työskentelyn monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Oppilaanohjauksen kuvaus oppiaineena löytyy eteläpohjalaisesta opetussuunnitelmasta.

Ohjaussuunnitelmassa on kirjattu oppimaan oppimisen ohjaamiseen liittyviä toimenpiteitä, joilla ohjaukselle asetettavat tavoitteet voidaan saavuttaa. Seinäjoen ohjaussuunni-

telmassa ohjauksen tehtävät ja tavoitteet on vuosiluokkaiset huomioiden erityisesti oppimisolun nivelvaiheet.

Alakoulun oppilaan ohjaus toteutuu luokanopettajan koordinoimana. Ohjaus sisältyy eri oppiaineiden tavoitteisiin ja työtapoihin. Yläkoulussa oppilaan ohjaus toteutuu koulun opetushenkilöstön yhteistyönä luokanohjaajan ja oppilaanohjaajan johdolla.

Eri ohjaustoimintojen sisällöt ovat kaupungissamme yhteisiä: oppilaalla on samat mahdollisuudet saada perusopetuksen oppilaan opintopolkuun liittyvät ohjaustoimet koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Koulun opetussuunnitelmassa voidaan tarvittaessa linjata koulun omista ohjaukseen liittyvistä käytänteistä.

Luku 4.2: Ohjaussuunnitelma

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Kehitetään oppilaan ohjauksen toimintoja osana kaikkien opettajien työtä ja pedagogista osaamista.

- T1 Tutustutaan ohjaussuunnitelmaan ja toteutetaan ohjaustoimia aktiivisesti.
- T1 Osallistutaan aktiivisesti ohjaukseen ja oppilaiden oppimisen tukemiseen liittyvään täydennyskoulutukseen.

4.3 Etäopetus

Perusopetuksessa A2-espanjaa ja katsomusaineita opetetaan etäopetuksena. Seinäjoki koordinoi katsomusaineiden opetusta Etelä-Pohjanmaan alueella yhteisen maakunnallisen opetussuunnitelman linjausten mukaisesti. Opetusmuodolla turvataan mahdollisuus valita valinnainen kieli sekä laadukas oman katsomusaineen opetus koko perusopetuksen ajan. Perusopetuksessa verkko-opetus sitoo koulujen resursseja. Sitä ei voi juuri nykytasosta lisätä.

opetusta. Kummankin aineen tavoitteena on turvata laaja katsomuksellinen yleissivistys, joka tarjoaa välineitä suomalaisen yhteiskunnan ymmärtämiseen, toiseuden kohtaamiseen ja oman maailmankuvan rakentamiseen. Etelä-pohjalaisessa opetussuunnitelmassa katsomusopetus on osittain integroitu. Siinä vuorottelevat katsomusopetuksen yhteiset jaksot sekä eriytetyt jaksot. Jos katsomus on muu kuin evankelisluterilainen, eriytetyt jaksot toteutetaan etäopetuksena määrättyyn aikaan lukuvuodesta. Evankelisluterilaista uskonnon opetusta saavat oppilaat ovat lähiope-
tuksessa koko ajan.

Oman uskonnon opetus

Oppilaille järjestetään oman uskonnon opetusta ja uskontokuntiin kuulumattomille elämänkatsomustiedon

Luku 4.3: Etäopetus

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Kehitetään etäopetusta yhtenä perusopetuksen opetusmuotona.

- T1 Kehitetään etäopetuksen osaamista ja pedagogiikkaa.
- T1 Koulutetaan uusia etäopettajia.

K2 Kehitetään etäopetuksen ja lähiope- tuksen yhteistyötä A2-espanjan osalta.

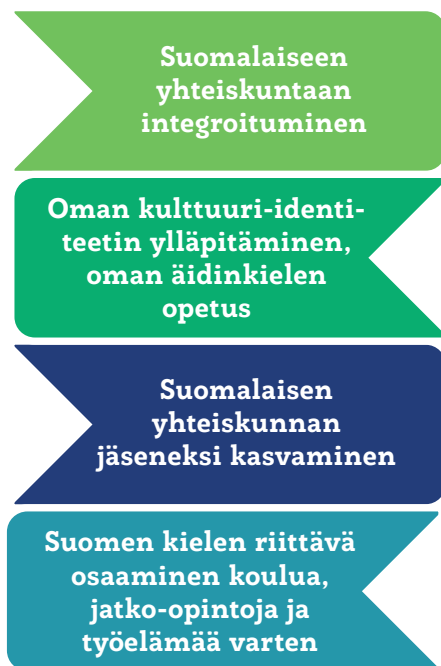
- T2 Perustetaan kieltenopettajan vakanssi, johon kuuluu etäopetuksena annettavaa opetusta.
- T2 Mahdollistetaan sekä lähiope-
tuksen että etäopetusryhmiä etäopetuskielen opetuksen edetessä ylemmille luok-
asteille.

4.4 Maahanmuuttajataustaiset oppilaat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa maahanmuuttajille syntyneitä lapsia ja nuoria.

Seinäjoella on esi- ja perusopetuksen maahanmuuttajien opetuksen kehittämissuunnitelma, jossa käsitellään tarkemmin maahanmuuttajaopetuksen kehittämistoimenpiteitä. Kuviossa 10 esitellään maahanmuuttajaopetuksen tavoitteita.

Kuvio 10: Maahanmuuttajien opetuksen tavoitteet

Valmistava opetus (Valo) ja suomi toisena kielenä (S2) -opetus

Seinäjoella toteutetaan valmistavan opetuksen uudistuskokeilua, jota kutsutaan Kotipesä-opetukseksi. Sen aikana luokkamuotoinen valmistava opetus puretaan ja maahanmuuttajaoppilaat opiskelevat valmistavan opetuksen oppilaina, mutta integroituina mahdollisuuksien mukaan yleisopetuksen luokkiin.

Maahanmuuttajaopetuksen koordinoiva opettaja vastaa maahanmuuttajaopetuksessa tarvittavasta yhteistyöstä.

Ne maahanmuuttajaoppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opiskelevat suomea toisena kielenä (S2). Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus on yksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääristä. Oppilaalla on oikeus kyseiseen oppimäärään, jos hänen kielitaitonsa ei ole kaikilla kielen osa-alueilla äidinkielen oppilaan tasolla. Seinäjoella erillistä S2-opetusta järjestetään sekä alakoululaisille että yläkoululaisille omassa ryhmissään.

Kuvio 11: Valmistavan opetuksen periaatteet

Oman äidinkielen opetus

Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Yhdessä suomen kielen opintojen kanssa oman äidinkielen opiskelu luo edellytyksen toimivan kaksikielisyyden kehittymiselle. Oman äidinkielen opetus on sitovaa, kun perusopetus sitä järjestää.

Luku 4.4: Maahanmuuttajaoppilaat

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Vahvistetaan kielitietoisien koulun ja S2-toimintatapaa kaikissa peruskouluissa.

- T1 Lisätään henkilökunnan S2- opetukseen ja kielitietoiseen kouluun liittyvää osaamista.
- T1 Vahvistetaan kielitietoista toimintatapaa koulujen kaikkia oppilaita koskevana toimintatapana.

K2 Kehitetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä maahanmuuttajaopetuksessa.

- T2 Vahvistetaan yhteisiä käytäntöjä esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheeseen liittyen.

4.5 Tieto- ja viestintäteknologian strategia

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) kannustetaan ja veloitetaan tieto- ja viestintäteknologian laajaan käyttöön opetuksessa. Perusopetuksessa oppimisen tavoitteeksi on asetettu laaja-alainen osaaminen, joka on jaoteltu seitsemään osa-alueeseen. Yksi näistä osa-alueista on tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, joka on itsessään oppimisen kohde, mutta myös väline muiden asioiden opiskelussa. Yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilon kautta TVT nähdään myös opiskelumotivaatiota parantavana tekijänä. Opetuksessa tulee käyttää erilaisia sovelluksia ja oppilaan tulisi oppia hyödyntämään itselleen sopivia sovelluksia eri oppimistehtävissä. Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osa-alueet opetuksessa ovat tiivistetysti:

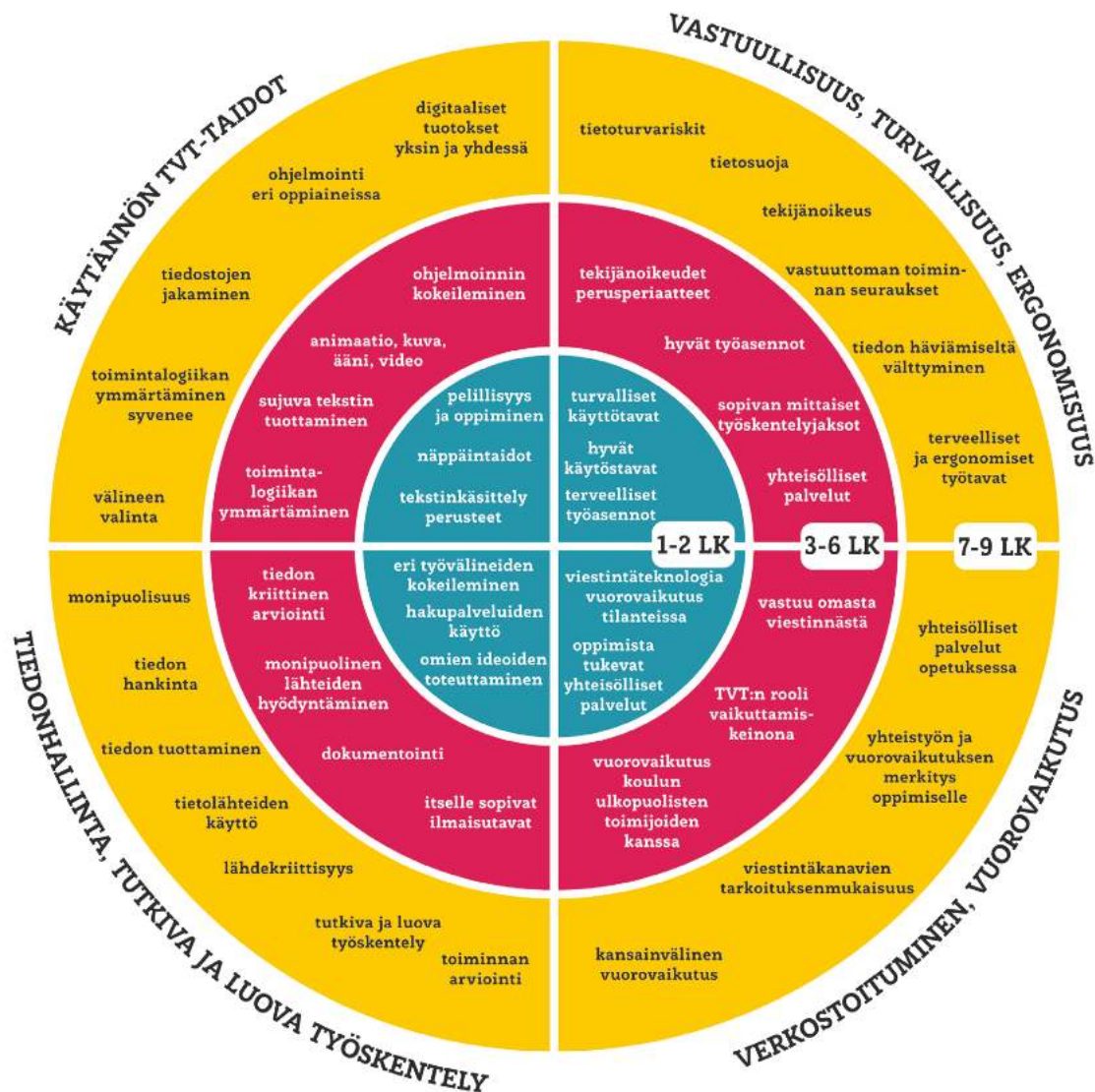
- käytännön TVT-aidot
- vastuullisuus, turvallisuus ja ergonomisuus
- tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely
- verkostoituminen ja vuorovaikutus.

Kuviossa 12 on esitelty tieto- ja viestintäteknologian eri osa-alueita oppimisen kohteena ja välineenä eri luokka-asteilla.

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIA

OPPIMISEN KOHTEENA JA VÄLINEENÄ
VUOSILUOKILLA 1-2, 3-6 JA 7-9

Kuvio 12: Tieto- ja viestintäteknologia oppimisen kohteena ja välineenä

TVT:n suunnittelu- ja kehittämistyö Seinäjoen opetustoimessa on aktiivista ja jatkuvaa. Tätä työtä tekevät kaupungin tasolla opetustoimen TVT-tiimi, EduIT-ryhmä sekä kaupungin taloushallinnon, tietohallinnon ja opetustoimen edustajat yhteistyössä. Lisäksi kehittämistyötä tehdään kouluilla, joilta saadaan ideoita ja ajatuksia kaupunkitason kehittämiseen.

Luku 4.5: Tieto- ja viestintäteknologian strategia

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Tieto- ja viestintäteknologia on luonnollinen osa opiskelua.

- T1 Opiskelijat ja opettajat käyttävät tietokoneita, mobiililaitteita, digitaalisia opetusmateriaaleja ja digitaalisia työskentely-ympäristöjä sujuvasti työskentelyssään.
- T1 Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tarkoituksenmukaisesti siten, että se tukee erilaisia oppimistyyliä ja auttaa opiskelijoita oppimaan ja prosessoimaan tietoa.
- T1 Opettajien TVT-taidot pidetään ajan tasalla sekä pedagogiikan että laitteiden käyttötaidon osalta.
- T1 Vahvistetaan opettajien teknologiataitoja esim. LUMATE- osaamisen kautta.
- T1 Huolehditaan, että kouluilla on toimiva langaton verkko, joka kattaa kaikki koulun rakennukset.

K2 Vahvistetaan ohjelmoinnin ja robotiikan opetusta opetussuunnitelman mukaisesti.

- T2 Luodaan perusopetuksen ohjelmoinnin ja robotiikan oppimispolku.
- T2 Lisätään opetushenkilöstön osaamista koulutuksella.
- T2 Selvitetään mahdollisuutta toteuttaa yhteinen robotiikan kylä jollekin koululle.

K3 Kouluilla tarvitaan erilaisia laitteita ja teknologiakasvatuksen välineistöä, joita voidaan käyttää joustavasti oppimistilanteissa.

- T3 Huolehditaan opetuspalvelujen ja tietohallinnon riittävästä rahoitusvarauksesta.
- T3 Kouluilla tehdään suunnitelmallisia ja perusteltuja hankintaesityksiä laitteita ja välineistöä koskien.

4.6 Yrittäjämäinen toimintatapa

Seinäjoella yrittäjämäinen toimintatapa on osa koulujen arkea, koska se on yksi maakunnallisen opetussuunnitelman painopistealue. Peruskoulussa keskeinen näkökulma on siinä, miten oppilaat ja opettajat toimivat yrittäjämäisen toimintatavan periaatteiden mukaisesti. Yrittäjämäistä oppimista on hyvien opiskelutaitojen omaksuminen, aktiivisuus ja laaja-alainen osaaminen monipuolisessa oppimisympäristössä.

Maakunnallisessa opetussuunnitelmassa on linjattu, että yrittäjämäinen toimintatapa on kaikille yhteinen oppiaine 7.luokalla. Tämä on ainutlaatuista koko Suomessa.

Yrittäjyyskasvatusfoorumi on monialainen verkosto, joka kattaa toimijat varhaiskasvatuksesta aina ammattikorkeakouluun saakka. Foorumin tehtäviin kuuluu yrittäjämäisen toimintatavan kehittäminen yli kouluasteiden.

Luku 4.6: Yrittäjämäinen toimintatapa

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Tuetaan edelleen koulujen yrittäjämäisen toimintatavan toteuttamista osana opetusta ja koulun arkea.

- T1 Vahvistetaan yrittäjämäisen toimintatavan mahdollisuuksia osana koulujen valinnaisainetarjontaa ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia.
- T1 Huomioidaan yrittäjämäinen toimintatapa kerhotoimintaa ja oppilaskuntatoimintaa järjestettäessä.
- T1 Osallistutaan Pohjanmaan Yrityskylään (6. ja 9.lk).
- T1 Huomioidaan yrittäjyyskasvatusfoorumin tarjoamia mahdollisuuksia.

K2 Vahvistetaan opettajien omia yrittäjämäisen toimintatavan käytänteitä.

- T2 Käytetään yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa itsearviointin välineenä.
- T2 Järjestetään täydennyskoulutusta.

K3 Vahvistetaan 7. luokan yrittäjämäisen toimintatavan oppiaineen yhteisiä käytäntöjä.

- T3 Järjestään verkostotapaamisia oppiainetta eri kouluissa opettaville opettajille.
- T3 Järjestetään koulutusta.

4.7 Perusopetuksen työelämäyhteistyö

Työelämään tutustuminen on osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja laaja-alaista osaamista. Koulujen työelämäyhteistyö julkisen sektorin, yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa tuo kouluun käytännön ulottuvuuden, jolloin opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot voidaan liittää työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Tämä on erityisen tärkeää oppilaiden tulevaisuuden mahdollisuuksien ja urapolun hahmottamisen näkökulmasta. Työelämään tutustuminen muodostuu esimerkiksi työelämän edustajien vierailuista, työpaikkakäynneistä, projektitoista, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttämisestä opetuksessa ja työelämään tutustumisesta (TET).

Oppilaiden työelämään tutustuminen

Oppilaiden työelämään tutustumista voidaan toteuttaa monin tavoin:

- työelämän edustajien vierailut

- työpaikkakäynnit
- projektityöt
- työelämätahojen tiedotusmateriaalit
- TET-jaksot ja -päivät
- kodin ja koulun yhteistyö.

Opettaja / rehtori-TET

Opettajien ja rehtorien työelämään tutustuminen, Ope/rehtori-TET, on tarkoitettu opettajille sekä perusopetuksessa että lukiossa. Työelämään tutustumisjakson aikana tutustutaan käytännössä yrityksen toimintaan 1–2 työpäivän ajan. Ope-TETin avulla opettaja saa virikkeitä oman oppiaineensa opetustyöhön sekä päivittää tietojaan tämän päivän työelämän tarpeista ja oman oppiaineensa merkityksestä työelämässä. Rehtori-TET ohjaa työelämään tutustumista erityisesti johtamisen näkökulmasta. Työelämäkontaktien avulla on mahdollista laajentaa myös oppilaiden oppimisympäristöä ympäröivään yhteiskuntaan.

Seinäjoella myös opettajilla ja koulun johdolla on erilaisia mahdollisuuksia työelämätiedouden lisäämiseen.

Kuvio 13: Opetushenkilöstön työelämään tutustumisen tavoitteita

Luku 4.7: Perusopetuksen työelämäyhteistyö

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Tuetaan opettajien verkostoitumista.

- T1 Pilotoidaan opettajien tutustumista oman kaupungin eri kouluihin job shadowing -periaatteella.

K2 Vahvistetaan henkilöstön työelämäyhteyksiä.

- T2 Kehitetään opettaja- ja rehtori-TET -jaksoihin osallistumista.
- T2 Tutustutaan työelämään osana oppilaiden TET-jaksoja.
- T2 Mahdollistetaan ideoiden jakamista hyvistä työelämään tutustumisen käytänteistä.

K3 Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia tutustua työelämään kaikilla vuosiluokilla.

- T3 Suunnitellaan ja otetaan käyttöön oman koulun työelämään tutustumisen käytänteet.

5 Osaava ja hyvinvoiva koulu

Hyvinvoivan koulun toimintakulttuurissa jokainen sen jäsen kantaa vastuuta oppilaiden hyvinvoinnista ja turvallisesta oppimisympäristöstä. Turvallinen oppiva yhteisö edellyttää toimivaa yhteistyötä koko kouluyhteisön kesken. Oppilaat osallistuvat ikätasonsa mukaisesti koulun toimintaan ja sen suunnitteluun. Kodin ja koulun yhteistyö on osa yhteistä vastuuta koulupäivästä.

Seinäjoella perusopetuksen koulujen toimintakulttuuri luodaan muun muassa Yhdessä yhteistyöllä –toimintamalliin perustuen. Mallin käytänteitä kehittämällä edistetään osaltaan koulun hyvinvointijohtamista.

5.1 Yhdessä yhteistyöllä

Yhteisön hyvinvoinnin edellytys on hyväksyvä ja myönteinen ilmapiiri. Yhdessä sovitut säännöt tuovat turvaa ja lisäävät luottamusta. Luottamuksen kulttuuri syntyy arjen arvostavan kohtaamisen kautta kaikkia osallistamalla ja vahvistuu myötätuntoisessa ilmapiirissä. Yhdessä yhteistyöllä –toimintamalli yhdenvertaistaa eri yksiköiden käytänteet kiusaamisen ehkäisemiseen ja konfliktien ratkaisemiseen. Lähtökohtana on positiivinen pedagogiikka, joka ohjaa keskittymään vahvuuksiin ja vahvistaa hyväksyvää ja myönteistä ilmapiiriä.

Jokaisella yksiköllä on Yhdessä yhteistyöllä-tiimi, joka

vastaa Yhdessä yhteistyöllä -toimintamallin käynnistämisestä ja sen sisällyttämisestä koulun suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Yhdessä yhteistyöllä -toimintamallin tärkeänä tehtävänä on lisätä kaikkien osallisuutta sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Toimintamalli käsitellään vuosittain yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä sekä käydään läpi oppilaiden ja henkilökunnan kanssa. Toimintamallista tiedotetaan oppilaiden huoltajia.

Yhdessä yhteistyöllä -toimintamalli sisältää ongelma- ja pulmatilanteiden ratkaisemisen avuksi laaditun kaavion, konfliktien ratkaisumallin. Pulmatilanteen jälkeen käytävän jälkikäsitteilyn tarkoitus on konfliktien ratkaisemisen

jälkeen varmistaa, että konfliktitilanne on henkilökohtaisesti käsitelty myös tunnetasolla.

Jokaisen koulun toimintaa kehitetään kolmen painopisteen kautta.

Kuvio 14: Yhdessä yhteistyöllä -toimintamallin periaatteet

Luku 5.1: Yhdessä yhteistyöllä

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Yhdessä yhteistyöllä - toimintamalli on aktiivisessa käytössä kaikilla kouluilla.

- T1 Koulut luovat Yhdessä yhteistyöllä- mallin mukaiset käytänteet.
- T1 Koulut kehittävät ja arvioivat oman koulun arjen toimintatapojaan Yhdessä yhteistyöllä-toimintamallin mukaisesti.

K2 Kehitetään hyvinvoivaa koulua henkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja monialaisten toimijoiden yhteistyönä.

- T2 Valitaan omalle koululle hyvinvointiin liittyviä Yhdessä yhteistyöllä-toimintamallin mukaisia kehittämiskohteita.
- T2 Lisätään koulujen vanhempaintoimikuntien ja kotien osallisuutta koulun toimintakulttuurin kehittämisessä.
- T2 Tuetaan hyvinvoivan koulun kehittämistä koulutuksella ja hanketoiminnalla.
- T2 Kehitetään ja ylläpidetään hyvinvointia vahvistavia ja viihtyisiä luokkatiloja.

K3 Hyödynnetään koulun oppilaskuntatoimintaa osana Yhdessä yhteistyöllä -mallin edistämistä.

- T3 Yhdessä yhteistyöllä - toimintamallia prosessoidaan yhdessä oppilaskunnan kanssa.

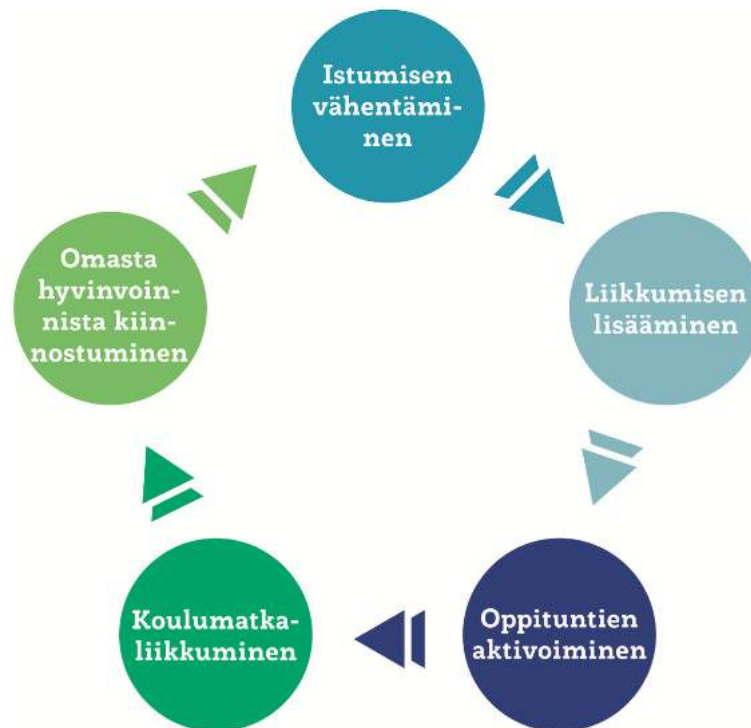
5.2 Hyvinvointikirja ja Liikkuva koulu

Valtakunnallinen Liikkuva koulu-hanke on kehitetty ehkäisemään vähäisen fyysisen aktiivisuuden vaikutuksia. Esimerkiksi tunti liikkumista halutaan jokaiseen koulupäivään pysyvänä toimintatapana. Seinäjoen opetussuunnitelmaan on linjattu, että yhtenä päämääränä on vakiinnuttaa kouluihin liikunnallinen ja aktiivinen toimintakulttuuri. Aktivoimisen tavoitteena on hyvinvoiva oppilas ja henkilököunta.

Seinäjoen peruskouluille on laadittu Hyvinvointikirja, joka tarjoaa kouluille monipuolisia vaihtoehtoja oppimisympäristöjen liikunnallistamiseksi. Tämän lisäksi perusopetuksen ja liikuntapalveluiden yhteisen liikuntakoordinaattorin yhtenä tehtävänä on tukea kouluja liikkuvan

koulun toiminnoissa. Yleisimpiä koulujen toimia liikkumisen lisäämiseksi ovat pitkät välitunnit, joiden yhteyteen on lisäksi saatettu kytkeä vapaaehtoisia ja ohjattua välkkäritoimintaa. Pelkillä välitunneilla tunti liikkumista päivässä ei kuitenkaan toteudu, vaan koulut ovat myös pyrkineet eri tavoin aktivoimaan tavallisia oppitunteja. Keinoja on useita aina hetken kestävästä taukojumpista koko oppitunnin kestäviin aktiivisiin oppitunteihin mm. oppimisympäristöjä muokkaamalla.

Seinäjoen perusopetuksen tavoite Liikkuva koulu-toiminnan suhteen kiteytyy Hyvinvointikirjan johdannon viimeiseen kappaleeseen: tiedollisten ja taidollisten eväitten lisäksi koulun on yhdessä kodin kanssa pyrittävä kasvattamaan oppilaita huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan. Keskeisimmät Seinäjoen liikkuva koulu- tavoitteet löytyvät kuviosta 15.

Kuvio 15: Liikkuvan koulun tavoitteet Seinäjoella

Luku 5.2: Hyvinvointikirja ja liikkuva koulu

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Hyödynnetään Hyvinvointikirjan mahdollisuuksia liikkuvan koulun ja hyvinvoinnin kehittämisen välineenä.

- T1 Koulut laativat liikunnallistamissuunnitelmat.
- T1 Koulut hyödyntävät vanhempainilloissa liikuntavastaavien, Liikkuva koulu-vastaavien ja liikuntakoordinaattorin osaamista.
- T1 Vahvistetaan kasvatuskumppanuutta mm. ravinnon, unen ja liikunnan suosituksia hyödyntäen.
- T1 Koulun omassa opetussuunnitelmassa huomioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukainen yhteinen linjaus liikunnallisesta koulupäivästä.

K2 Suunnitellaan ja kehitetään oman koulun liikunnallistamissuunnitelman mukaisia arjen käytänteitä yhteistyössä koko henkilöstön, vanhempainyhdistysten, kaupungin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

- T2 Päivitetään liikunnallistamissuunnitelmaa kolmen vuoden välein.
- T2 Arvioidaan suunnitelman toteutumista esim. yhteisöllisen opiskeluhoitotyön osana.

5.3 Kouluruokailu

Kouluruokailu on koko koulun yhteinen asia. Ruokailu on koulupäivän kohokohta, joka tukee hyvinvointia, oppimista, kouluviihtyvyyttä, ruokaosaamista ja ruokatajun syntymistä. Ruokatauko rytmittää päivää ja virkistää oppilaita ja henkilöstöä. Suositusten mukainen ruokailu tarjoaa monipuolista ja terveellistä ruokaa, silmäiloa, yhdessäoloa ja hyvinvointia. Näin tuetaan lasten, nuorten ja henkilöstön jaksamista ja terveyttä.

Kouluruokailu on opetussuunnitelman mukaista käytännönläheistä, ilmiöpohjaista ja monialaista ruokakasvatusta. Ruokalista, lautasmallit sekä aikuisten esimerkki ja

yhteistyö rohkaisevat ja kannustavat monipuolisiin ruokavalintoihin. Oppilaiden osallistaminen kouluruokailun suunnitteluun ja järjestelyihin luovat positiivista ilmapii-riä. Hyvin toteutetun kouluruokailun avulla edistetään myös oivalla tavalla kestävästä kehitystä, kuluttaja-, ympäristö-, kulttuuri- tapa- ja tasa-arvokasvatuksen tavoitteiden toteutumista.

Nykyään ruokapalvelut kuuluvat kaupungin uudistetussa organisaatiossa sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialaan. Esimerkiksi opetustoimen ja ruokapalvelujen yhteistyöryhmä on lisännyt suunnitelmallista yhteistyötä toimijoiden kesken. Kouluilla on myös omia ruokailutoimikuntia osana oppilaskuntatyötä.

Luku 5.3: Kouluruokailu

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Jokaisella koululla toimii aktiivinen ruokailutoimikunta.

- T1 Koulut suunnittelevat oman ruokailutoimikuntansa käytänteet.

K2 Edistetään kouluruokadiplomin hakemisen mahdollisuuksia.

- T2 Tiedotetaan prosessista ja tiivistetään yhteistyötä ruokapalveluiden kanssa.

K3 Lisätään kouluilla ruokala-TET - ja ruokalajärjestäjätoimintaa.

- T3 Koulut suunnittelevat toimintatavat keittiöhenkilökunnan kanssa.

K4 Kouluruokailua käsitellään osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

- T4 Kehitetään kouluruokailua kestävän kehityksen hengessä kaikkien oppiaineiden, ruoka- ja siivouspalvelujen yhteisenä asiana.
- T4 Lisätään kouluruokailun arvostusta osana opetussuunnitelman mukaista työtä.
- T4 Ohjataan oppilaiden hyviä ja tarkoituksenmukaisia ruokailutapoja osana ruokakasvatusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

K5 Edistetään kouluruokailutilaa ja -tilannetta koko koulun hyvinvointikeskuksena.

- T5 Jatketaan ja kehitetään opetus- ja ruokapalveluiden yhteistyöryhmän toimintaa hyvinvointijohtamisen välineenä.
- T5 Lisätään ruokalan viihtyisyyttä ja toimivuutta sekä kehitetään ruokailutilanteen käytänteitä oppilaita osallistuen.
- T5 Seurataan oppilaiden hyvinvointia kouluruokailutilanteessa.
- T5 Opetetaan ja sitoutetaan oppilaat ja koulun väki kiireettömään, esimerkiksi valintoja ja ruokailutapoja, kouluruokailutilanteessa.

5.4 Kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Kerhotoiminta on maksutonta ja se tukee oppilaan koulupäivän kokonaisuutta. Oppilaiden osallisuutta kerhotoiminnan suunnittelussa pyritään vahvistamaan. Kerhotoiminnan järjestämisessä hyödynnetään eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä muiden sidosryhmien osaamista. Kerhotoiminnan tavoitteena on hyvinvoiva oppilas.

Seinäjoella kerhotoimintaa tarjotaan koulujen yhteiset kerhot- hankkeesta sekä koulujen omina, oppilashuollollisina tai joustavan koulupäivän kerhoina. Kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota onnistumisen, ilon ja osaamisen kokemuksia, tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä, mahdollistaa yrittäjämäinen toimintatapa sekä tukea vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Lisäksi koulujen kerhotoimintaa on monipuolistanut lastenkulttuurikeskus Louhimon koordinoima Omakerho-hanke.

Luku 5.4: Kerhotoiminta

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Kehitetään kerhotoiminnan monipuolisuutta.

- T1 Lisätään koulujen yhteistä kerhotoimintaa.
- T1 Vakiinnutetaan kerhojen resurssit.

K2 Kehitetään joustavan koulupäivän ratkaisuja osana kerhotoimintaa.

- T2 Mahdollistetaan joustavan koulupäivän kokeiluja.

K3 Lisätään yhteistyötä kerhotoimintaa tarjoavien koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

- T3 Lisätään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.
- T3 Mahdollistetaan kerhoihin liittyvää kokeilutoimintaa, esim. lajiesittelyjä.

6 Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Henkilöstö on tärkein voimavara sekä toiminnan laadun että toiminnan tuloksellisuuden kannalta. Tavoitteena on työn ilo sekä avoin ja palveluhenkinen työyhteisö. Kaupungin keskeiset henkilöstöpolitiikan linjaukset löytyvät Henkilöstöhallinnon käsikirjasta Aaltonetistä.

**Myönteinen,
tavoitteellinen ja
osallistava
johtaminen**

**Edellytykset
laadukkaalle ja
tulokselliselle
työlle**

Kuvio 16: Hyvän työskentelyn elementit
opetuspalveluissa

Hyvän, toisiamme arvostavan suhteen rakentaminen huolehditaan työyhteisöissä henkilöstön sekä henkilöstön ja oppilaiden välillä, ja se on ensiarvoisen tärkeää. Opetustyössä laatu toteutuu pedagogisia taitoja sekä koulun ja opetuksen struktuureja suunnitelmallisesti kehittämällä uuden opetussuunnitelman hengen mukaisesti.

Seinäjoen kaupunki tukee henkilöstön työhyvinvointia mm. kannustamalla henkilöstöä kouluttautumiseen, oman työnsä kehittämiseen ja osaamisen vahvistamiseen. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen on koko työyhteisön ja organisaation asia.

Opetuspalveluissa työskentelevien työt monipuolistuvat, mutta muuttuvat samalla myös haasteellisemmiksi. Työuupumusta ja psykososiaalista kuormitusta pyritään estämään huolehtimalla ohjeistuksista, henkilöstön hyvinvoinnista, täydennyskoulutuksesta ja työnohjauksen mahdollisuuksista.

Kuviossa 17 esitellään työyhteisön laadun kehittämisen keskeisiä periaatteita.

Kuvio 17: Työyhteisön laadun kehittämisen lähtökohdat. Jari Jaskari 2018

Onnistuneen Osaava-hankkeen jälkeen jatketaan koko maakunnan yhteistyönä opetusalan henkilöstön osaamisen kehittämistä. Osaaja- koulutusten avulla pyritään suuntaamaan opetushenkilöstön koulutusta tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin sekä kehittämään kuntien välistä yhteistoimintaa koulutusten suunnittelussa. Myös omia

koulutuksia järjestetään aktiivisesti ja täydennyskoulutusta kehitetään jatkuvasti.

6.1 Rekrytointi ja perehdyttäminen

Rekrytoinnin tulee olla tasa-arvoista ja laadukasta. Kaikilla opetustehtäviä hakeneilla on samanlaiset mahdollisuudet tulla valituksi virkoihin. Lyhyt työkokemus tai lähestyvä eläkeikä eivät ole este päästä haastatteluun, mikäli koulutusasiakirjat osoittavat hyvää osaamisen tasoa.

Perehdyttämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla henkilö voi sopeutua uuteen tai muuttuneeseen työhön, organisaatioon, henkilöstöön ja työympäristöön. Perehdytys on jokaiselle työntekijälle, myös johtajille kuuluva oikeus. Perehdyttämiseen löytyy sekä koulukohtaisia malleja että henkilöstöhallinnon perehdyttämisohjeita.

Kuvio 18: Kriteerit laadukkaalle rekrytoinnille

Luku 6.1: Rekrytointi ja perehdyttäminen

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Vahvistetaan rekrytointia johtamisen välineenä.

- T1 Järjestetään rekrytointikoulutusta rehtoreille rekrytointiosaamisen lisäämiseksi.

K2 Selvitetään sähköisen sijaisrekisterin käytettävyyttä lyhytaikaisiin sijaisuuksiin.

- T2 Tehdään yhteistyötä tietohallinnon kanssa mobiiliratkaisujen löytämiseksi.

K3 Vahvistetaan perehdyttämisen osaamista.

- T3 Seurataan kaupungin sisäisiä perehdyttämishojeita aktiivisesti sekä hallinnossa että kouluilla.
- T3 Sovitaan perehdyttämiskäytänteistä ja -vastuista kouluilla ja hallinnossa sekä kirjataan ne esim. koulun ja hallinnon viestintäsuunnitelmiin.

6.2 Työhyvinvointi

Työnohjaus

Opetuspalveluissa työnohjaus nähdään keskeisenä hyvinvointia tukevana välineenä ja se on myös johtamisen väline. Tavoitteena on työn ilo ja motivaatio sekä oman työn hallinnan tukeminen. Työyhteisöille tarjotaan mahdollisuuksia myös työyhteisön työnohjaukseen yksilö- ja ryhmätyönohjauksen lisäksi.

Työnohjaukseen hakeutuminen etenee seuraavasti:

Vertaismentorointi

Vertaismentorointi eli verme on opetushenkilöstön tärkeä työhyvinvoinnin edistäjä, ja sitä ylläpidetään ja edistetään Seinäjoella. Ryhmän ohjaajana voi toimia siihen koulutuksen saanut opettaja tai koulunkäynninohjaaja. Toiminta käynnistetään syksyisin.

Työterveyden palvelut

Seinäjoen kaupungilla on käytössä varhaisen tuen toimintamalli, jonka tavoitteena on edistää henkilöstön työhyvinvointia siten, että ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa käyttäen ratkaisukeskeistä toimintatapaa. Erityistä huomiota kiinnitetään työntekijöiden toimintakyvyssä tapahtuneiden muutosten asianmukaiseen huomioimiseen, puheeksi ottamiseen, avoimeen keskusteluun ja myönteisten ratkaisujen löytymiseen. Työterveyshuollon sairaanhoito on osa työpaikan ja työterveyshuollon yhteistyötä, jonka tavoitteena on henkilöstön työkyvyn tukeminen.

Luku 6.2: Työhyvinvointi

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Mahdollistetaan henkilöstön työnohjaus sekä ryhmä- että yksilömuotoisena toimintana osana työhyvinvointia.

- T1 Toimitaan kaupungin yhteisen ohjeistuksen mukaisesti.
- T1 Tiedotetaan ja rohkaistaan työnohjausmahdollisuuden käyttämiseen.

K2 Kehitetään käytänteitä koulutuksista saadun osaamisen jakamiseksi.

- T2 Käytetään kouluttautumista ammatillisen kehittymisen ja työhyvinvoinnin välineenä.
- T2 Koulut luovat toimintamalleja koulutuksien annin jakamiseen.

K3 Vahvistetaan mentorointitoimintaa.

- T3 Kannustetaan opettajia verkostoitumaan osana vertaismentoritoimintaa.
- T3 Selvitetään mahdollisuuksia toteuttaa kohtaamisia eri koulujen opettajien kesken esim. benchmarking-menetelmän avulla.

K4 Tuetaan työssäjaksamista.

- T4 Kouluilla käytetään varhaisen puuttumisen mallia.
- T4 Tehdään aktiivisesti erilaisia tilanteiden arviointeja ja ohjataan henkilöstöä työterveyshuollon palveluihin.
- T4 Toimitaan Yhdessä yhteistyöllä- toimintamallin mukaisesti myös henkilöstöasioissa ja kannustetaan koko työyhteisöä kantamaan vastuuta hyvästä työilmapiiristä, meidän hyvästä fiiliksestä.
- T4 Toteutetaan aktiivisesti ja säännöllisesti kehityskeskustelut henkilöstön kanssa.

6.3 Johtaminen

Kimmo Rantasen työnohjauksiin (2018) laatima yhteisöllisen johtajuuden työyhteisökartta (kuvio 19) pohjautuu Kallasvuon, Kosken, Kyrönsepän ja Kärkkäisen (2012) muodostamaan kaavioon yhteisöllisen johtajuuden elementeistä.

Kuvio 19: Yhteisöllisen johtajuuden työyhteisökartta.

Kouluyhteisöjen toimintakulttuuri on jatkuvassa muutoksessa. Muuttuva opettajuus ja oppiminen muuttavat myös pedagogista johtamista. Sekä oppilaiden että opetushenkilöstön itseohjautuvuuden ja osallistavan toimintakulttuurin tukeminen vaativat uudenlaista johtamista, uusia ja erilaisia rooleja työyhteisöissä. Uusi pedagogiikka edellyttää osaamisen jakamisen kulttuuria, uudenlaisten tapojen ja menetelmien käyttöönottamista; yhteisöllistä johtajuutta. Lähtökohtana on positiivinen pedagogiikka, joka ohjaa keskittymään vahvuuksiin ja vahvistaa hyväksyvää sekä myönteistä ilmapiiriä.

Koulun laadukkaaseen johtamiseen eivät enää riitä yhden ihmisen ajatukset ja ideat, kun halutaan sitouttaa henkilöstö koulun toimintaan sekä toimintakulttuuriin ja pedagogiikan jatkuvaan kehittämiseen. Jaettu johtajuus ja tiimityö mahdollistavat innovatiivisen koulun, jossa suunnataan elinikäiseen oppimiseen ja laadukkaaseen vuorovaikutukseen. Jaettu johtajuus kuitenkin edellyttää, että koulun arvot, visio ja strategia on omaksuttu ja että jokainen yhteisön jäsen on niihin sitoutunut. Strategiatyössä koko kouluyhteisö selvittää yhdessä, mihin arvoihin koulun toiminta perustuu, mikä on koulun tehtävä, mitkä ovat koulun tavoitteet ja päämäärät. Esimerkiksi koulun oma opetussuunnitelma voi toimia hyvänä strategiатыön välineenä.

Niin opettajien kuin johdonkin jaksaminen ja motivaation ylläpitäminen muutoksen keskellä on suuri haaste. Tällöin kohtaamisen ja kuulemisen merkitys korostuu. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) määrittelee toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytyksiksi toisia arvostavan, avoimen ja vuorovaikutteisen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistavan ja luottamusta rakentavan keskustelun. Neuvottelutaidot ja ristiriitojen rakentavat ratkaisumallit ovat osa johtajan työkalupakkia. Hyvällä johtamisella mahdollistetaan toimintakulttuuri, joka tukee henkilöstön voimavaroja.

Muutostilanteet edellyttävät myös selkeää viestintää niin opettajille, muulle henkilöstölle, huoltajille ja yhteistyökumppaneille. Digitalisaatio antaa uusia keinoja luoda osallisuuden kulttuuria ja toisaalta antaa mahdollisuuden nostaa oman koulun profiilia. Kaiken kaikkiaan koulujen tiedottamisen ja viestimisen kulttuurin muuttuminen on samalla sekä haaste että mahdollisuus.

Mitä on jaettu johtajuus?

Jaettu johtajuus rakentuu koulun sisällä rooleja ja vastuita jakamalla, muodostamalla erilaisia tiimejä ja lisäämällä opettajien ja oppilaiden osallisuutta johtajuuteen.

Koulujen välinen jaettu johtajuus syntyy yhteistyöstä sekä järjestöissä ja verkostoissa toimimisesta. Jaettua johtajuutta on myös kouluista ulospäin suuntautuva toiminta, jota ovat kumppanuudet yhteisön muiden tahojen kanssa ja toimiminen moniammatillisissa tiimeissä. (Fonsén 2014)

Jaettu johtajuus on seurausta prosessista, jossa koko työyhteisö alkaa ajaa samoja päämääriä käyttäen kaikkien osaamista ja taitoja hyväkseen. Tässä prosessissa yksittäisistä työntekijöistä tulee joukkue. (Juuti 2013)

Kuvio 20. Mitä on jaettu johtajuus?

Luku 6.3: Johtaminen

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Nostetaan toimintakulttuurin kehittäminen koulun johtamisen keskiöön.

- T1 Otetaan positiivinen pedagogiikka kaikissa kouluissa aktiiviseen käyttöön.
- T1 Käytetään aktiivisesti ristiriitojen ratkaisemiseksi Yhdessä yhteistyöllä -toimintamallia.
- T1 Lisätään erilaisia osallistavia ratkaisuja johtamisen välineenä.

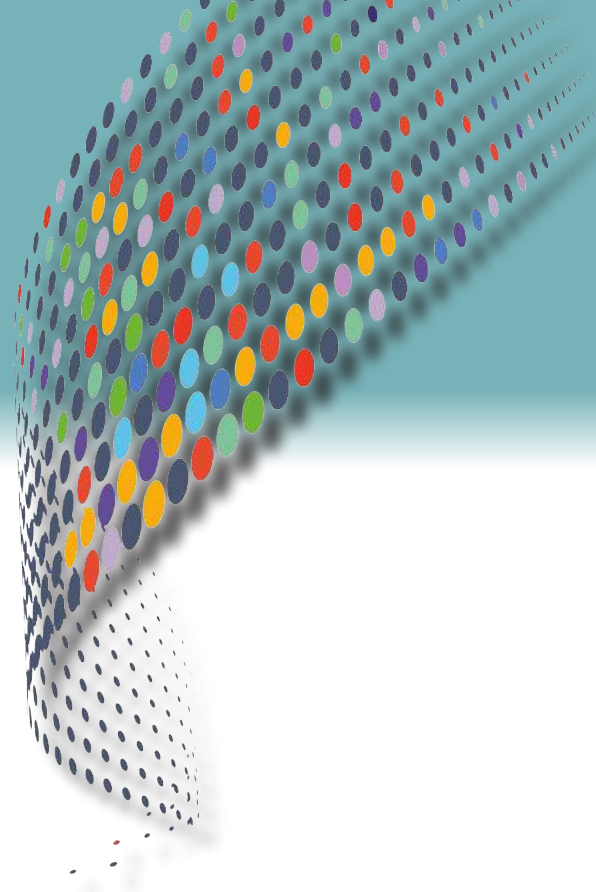
K2 Vahvistetaan osaamisen jakamista ja viestintää kaikilla tasoilla (hallinto, rehtorit, koulut).

- T2 Lisätään tiimityötä ja jaettua johtajuutta koulutyön arjessa.
- T2 Kehitetään koulujen sisäistä ja organisaation sisäistä verkostoitumista osana viestintää ja tiedottamista.

K3 Huolehditaan johtajien jaksamisesta ja hyvinvoinnista.

- T3 Selvitetään erilaisia mahdollisuuksia rehtorien vertaisoppimiselle.
- T3 Järjestetään rehtorien työhyvinvointia, palautumisosaaamista ja hyvinvointijohtamista tukevaa koulutusta säännöllisesti.

7 Perusopetuksen toiminnan ja laadun arviointi

Perusopetuksen toiminnan ja laadun arviointi on lakisääteistä. Arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Laki velvoittaa myös kouluja osallistumaan ulkopuolisten järjestämään koulutuksen arviointiin, esim. PISA-tutkimuksiin, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen kyselyihin ja Opetushallituksen arviointeihin.

Laatu- ja kehittämistyö

Laatutyön pohjana ovat Opetusministeriön julkaisemat laatukriteerit. Kehittämistyötä tehdään arjen toimintoina kouluilla. Koulujen arviointiraporteissa nostetaan esiin kehitettäviä asioita seuraavalle lukuvuodelle ja vuosisuunnitelmassa kerrotaan koulun painopistealueista. Kantavana ajatuksena kouluilla tehtävässä työssä on se, että kehittämistyön keskiössä on oppilas ja hänen oppimisensa.

Seinäjoen perusopetuksen arviointitoiminta

Seinäjoen opetustoimi ja koulut keräävät toiminnan ja laadun arviointitietoa monin tavoin. Opetustoimen omat arviointikyselyt ovat yksi tapa laadun seurantaan. Kyselyt toistuvat kolmen vuoden välein. Vastaajina ovat kyselystä riippuen opettajat, oppilaat, huoltajat ja koulunkäynninoh-

jaajat. Kyselyt elävät ajassa mukana ja esim. uudistuneen opetussuunnitelman toteutumisen seuranta on kyselyissä mukana.

Keskeistä koulujen toimintakulttuurin arvioinnissa on opetussuunnitelman toteutumisen arviointi. Opetussuunnitelmassa on kolme tasoa: valtakunnallinen, paikallinen ja koulukohtainen. Tämän lisäksi on arvioitava toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tehokkuutta. Arvioinnin tulee olla kouluilla jatkuvaa, järjestelmällistä ja sen on katettava monipuolisesti koulun toiminnan eri alueet. Koulut arvioivat vuosisuunnitelman toteutumista keväisin arviointiraporteissaan.

Kaiken arviointi- ja kehittämistyön tulee konkretisoida lopulta oppilaan tasolle. Tavoitteena on tukea jokaista oppilasta kasvamaan omaan mittaansa.

Luku 7: Perusopetuksen toiminnan ja laadun arviointi

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

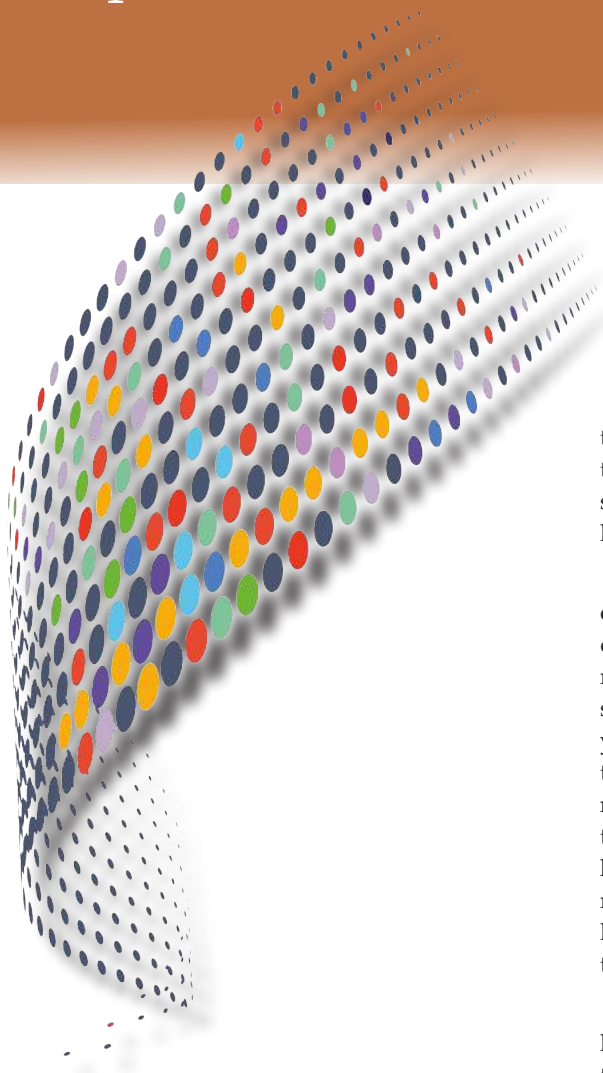
K1 Koulut valitsevat suunnitelmallisesti oman kehittämistyön tavoitteet pitkälle ja lyhyelle aikavälille.

- T1 Koulut toteuttavat kehittämistyönsä tavoitteita.
- T1 Päivitetään koulujen vuosisuunnitelmat ja arviointiraportit tukemaan koulun kehittämistyötä.

K2 Opetustoimi ja koulut hyödyntävät hankkimansa tiedon ja eri kyselyiden tuloksia toiminnan ja laadun kehittämisessä, päätöksenteossa ja johtamisessa.

- T2 Otetaan tiedolla johtaminen osaksi koulun arjen johtamista.
- T2 Tehdään tulosten perusteella tarvittavat kehittämistoimenpiteet kouluissa.
- T2 Vahvistetaan kehittämisyhteistyötä esim. eri koulujen välillä.
- T2 Edistetään kokeilukulttuuria.

8 Koulurakentaminen ja koulupihat

Seinäjoella on kasvavan kaupungin haasteet. Kaupungissa syntyy vuosittain noin 800 lasta ja lisäksi kaupunkiin muuttavista vuosittain noin 100 on kouluikäisiä lapsia, jolloin on jatkuvaa tarvetta koulurakentamiselle ja -laajentamiselle. Koulujen työskentelyolosuhteita kehitetään jatkuvasti valtuustotasolla hyväksytyn rakentamis- ja saneerausohjelman mukaisesti.

Koulurakentamisessa tulee huomioda muuttunut opetuksen luonne. Tarvitaan muokattavia luokkatiloja, digitalisaation huomioimista tilaratkaisuissa, erilaisia ryhmätyötiloja sekä tiloja iltapäivätoimintaan. Uuden opetus-suunnitelman toteuttaminen edellyttää avoimia oppimisympäristöjä. Käsityö oppiaineena on muuttunut siten, että teknisen työn ja tekstiilityön tilat tulee suunnitella kokonaisuutena. Koulujen sisäilma-asioiden eteen on tehtävä työtä koulurakentamisessa, saneerauksissa ja vuotuisissa huoltotoimissa. Myös koulutilojen meluakustiikka on huomioitava suunnittelussa. Tämä kaikki edellyttää nykyistä laajempaa yhteistyötä suunnittelijoiden ja opetushenkilöstön kanssa jo suunnitteluvaiheessa.

Tutkimusten mukaan koulujen pihat ovat lasten tärkeimpiä liikuntapaikkoja. Myös opetuksen toiminnallistuminen ja ulkona tapahtuvan oppimisen mahdollisuudet tulisi huomioda koulupihoja suunniteltaessa ja niitä parannettaessa.

Luku 8: Koulurakentaminen ja koulupihat

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Selvitetään uusien koulujen tarve.

- T1 Laajennetaan tai rakennetaan uusia kouluja kasvualueilla.
- T1 Huomioidaan kasvatus- ja opetuslautakunnan esitykset talonrakennusinvestointeja suunnitellessa.
- T1 Päivitetään rakentamissuunnitelmia vuosittain yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.

K2 Vahvistetaan moniammatillista yhteistyötä koulurakentamisessa.

- T2 Huolehditaan rehtorin osallisuus suunnittelutyöryhmässä, jotta eri toimintojen tilat toteutuvat koululla (esim. AP/IP-tilat, erikoisluokat, ryhmätyötilat).
- T2 Kehitetään suunnittelulomake koulujen näkökulmien esille tuomiseksi koulurakentamisessa.
- T2 Järjestetään koulurakentamisen tilannekatsauksia rehtorikokouksissa.

K3 Päivitetään koulupihojen kehittämissuunnitelmat.

- T3 Toteutetaan koulupihojen kehittämissuunnitelmien mukaisia ratkaisuja.

K4 Huolehditaan koulujen saneerausohjelman aikataulusta.

- T4 Lisätään koulujen olosuhteiden tasa-arvoisuutta saneerausohjelmien kautta.

K5 Kehitetään koulupihoista lähiliikuntapaikkoja.

- T5 Huomioidaan lähiliikuntapaikan rakentaminen uusia kouluja suunniteltaessa ja vanhojen koulun remonteissa.
- T5 Päivitetään suunnitelma koulujen lähiliikuntapaikoista.

9 Kouluturvallisuus

Koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä koulujen ja oppilaitosten johdon sekä henkilökunnan kanssa suunnitella ja organisoida toiminta niin, että opetus ja oppiminen voivat toteutua turvallisissa olosuhteissa ja ympäristöissä. Useat säädökset velvoittavat koulutuksen järjestäjää edistämään oppimisympäristön turvallisuutta. Onnistuneen turvallisuuskulttuurin tunnusmerkki on, että jokainen sitoutuu omalta osaltaan riittävän vahvasti pitämään yllä turvallisuutta.

Seinäjoen perusopetuksen turvallisuustyön tavoitteena on tiedostaa koulujen turvallisuuskulttuurin monitahoisuus ja käytännönläheisyys. Suunnittelun ja varautumisen lisäksi turvallisuuskulttuuria voidaan kehittää toimintayksiköissä kohti arkipäivän ratkaisuja ja käytänteitä.

Kuvio 20: työyksikön toimintamalli turvallisuustyössä (mukaellen Opetustoimen turvallisuusopas, OPH 2012).

Tavoitteena on yhteistyössä tilapalvelujen kanssa varmistaa suunnittelun ja toteutuksen avulla turvalliset ratkaisut koulujen korjaus- ja uudisrakentamiseen.

Erilaisten kriisitilanteiden varalta kouluja varten on laadittu yhteinen kriisiviestintäsuunnitelma, jossa on määritelty kriisiviestinnän periaatteet ja tavoitteet. Koulut täydentävät kriisiviestintäsuunnitelmaa tarvittavilta osin.

Luku 9: Kouluturvallisuus

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Päivitetään kriisiviestinnän ohjeet.

- T1 Yhtenäistetään kriisiviestintää huomioiden koulujen erilaisuus.
- T1 Seurataan kaupungin kriisiviestintäohjeita ja päivitetään opetustoimen omia ohjeita niiden mukaisesti.

K2 Valmistaudutaan kriisitilanteisiin.

- T2 Koulutetaan opetushenkilöstöä kriisitilanteisiin (esim. ensiapukoulutus, alkusammutus, sisälle suojautuminen).
- T2 Selkeytetään koulun kriisiryhmän työnkuvaa.

K3 Ylläpidetään turvallisuustyötä kouluissa jatkuvana toimintana.

- T3 Päivitetään suunnitelmat.
- T3 Turvallisuusvastaava laatii tarkistuslistan.
- T3 Pidetään poistumisharjoituksia säännöllisesti.
- T3 Pidetään sisälle suojautumisen harjoituksia säännöllisesti.
- T3 Edistetään edelleen koulurakennusten ovien sähköistä lukitsemista yhteistyössä toimitilapalvelujen kanssa.

K4 Kehitetään pelastussuunnitelmien käytettävyyttä.

- T4 Lisätään pelastussuunnitelmien sähköisen alustan käyttöönottoa (pelsu).

K5 Seurataan ja arvioidaan koulujen riskienhallintaa kaupungin ohjeiden mukaisesti.

- T5 Otetaan käyttöön WPro-riskienhallintaohjelma ja hyödynnetään sitä koulukohtaisessa työssä.
- T5 Tiedotetaan kouluja opetuspalveluiden riskienhallintasuunnitelmasta ja toimitaan sen kirjausten mukaisesti.

10 Hanketoiminta

Perusopetusta voidaan kehittää osittain myös hankkeiden avulla. Hankkeiden toimenpitein voidaan rikastuttaa opetusta ja tukipalveluja sekä tarjota mahdollisuuksia kokeilla erilaisia ratkaisuja koulutuksessa ja opetustyössä. Hankkeiden hyötynä voidaan pitää taloudellista lisäresurssia ja tilaisuuksia innovoida uudentyypisiä ratkaisuja oppimisympäristöihin ja oppimiseen.

Kuvio 21: Hanketoiminnan vaiheet

Hankkeiden perusvaiheiden lisäksi tulee mahdollista jatkotyötä ajatellen huomioida, että hankerahoituksella aloitettua toimintaa saattaa olla vaikea jatkaa kaupungin tai koulun omalla rahoituksella ja henkilöstöresursseilla. Hankkeiden hallinnointi ja koordinointi vaihtelee sen mukaan, miten hanke on käynnistetty.

Kuvio 22: Hanketoiminnan portaat

Koulun omissa hankkeissa kaupunki ei koordinoi hankkeita. Ennen hankkeen aloittamista koulun tulee olla yhteydessä perusopetusjohtajaan ja johtotiimin hankevastaaviin. Kouluilla voi olla myös kumppanuushankkeita, jolloin koulu tai koulut osallistuvat ulkopuolisen toimijan hankkeeseen. Tällöin hallinnoinnin ja raportoinnin tekee hankkeen hakijataho itsenäisesti.

Kaupungin yhteisiä hankkeita hallinnoidaan sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalta käsin. Hankkeilla on yleensä yksi tai kaksi koordinaattoria, jotka järjestävät hankkeeseen liittyviä tapahtumia, tiedottavat hankkeen toimenpiteistä ja laativat hankkeeseen liittyvät raportit.

Luku 10: Hanketoiminta

Kehitettävää (K) / toimenpiteet (T)

K1 Lisätään hankeosaamista.

- T1 Pyritään saamaan hanketoimintaan päätoiminen hankevastaava hyödyntämällä eri hankerahoitusten mahdollisuuksia.
- T1 Hyödynnetään jo olemassa olevaa hankeosaamista.
- T1 Tiedotetaan hankkeiden tuloksista esim. hyödyntämällä hankevastaavaa.
- T1 Mahdollistetaan hankkeisiin liittyvää koulutusta.

K2 Kannustetaan kouluja toteuttamaan hankkeita.

- T2 Tuetaan koulujen verkostoitumista ja yhteistyötä hankkeita haettaessa.
- T2 Hyödynnetään hankevastaavien ja hankkeita koordinoivien henkilöiden tietotaitoa ja osaamista.

K3 Painotetaan koulutushankkeita siten, että niillä tuetaan opetushenkilöstön suunnitelmallista täydennyskoulutusta.

- T3 Panostetaan digiosaamista vahvistamaan hanketoimintaan.
- T3 Panostetaan opetussuunnitelman haltuunottoa vahvistamaan hanketoimintaan.
- T3 Panostetaan johtamista tukevaan hanketoimintaan.
- T3 Huomioidaan myös koulujen toimintakulttuuria vahvistava muu hanketoiminta.

Lähteet

Seinäjoen kaupungin ja perusopetuksen omat strategiat, oppaat ja esitteet sekä opetussuunnitelmat

- Arvioinnilla ja laadulla hyviin tuloksiin – Laatu- ja arviointijärjestelmä Seinäjoen peruskoulussa (2017)
- Eteläpohjalainen esiopetussuunnitelma (2016)
- Eteläpohjalainen maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen strategia (2017)
- Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma (2016)
- Henkilöstöhallinnon käsikirja (2016)
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016-2020
- Maahanmuuttajaoppilas (2017)
- Seinäjoen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma (2016)
- Seinäjoen kaupungin peruskoulujen yrittäjyyden toimintamalli (2016)
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälistämisen strategia 2017-2022
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen kehittämissuunnitelma 2013-2020
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelma (2016)
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen ohjaussuunnitelma (OPS2016)
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma (2016)
- Seinäjoen kaupunkistrategia 2018-2025
- Seinäjoen perusopetuksen hyvinvointikirja (2017)
- Tieto- ja viestintäteknologia opetuksessa – opetustoimen strategia vuosille 2016-2020

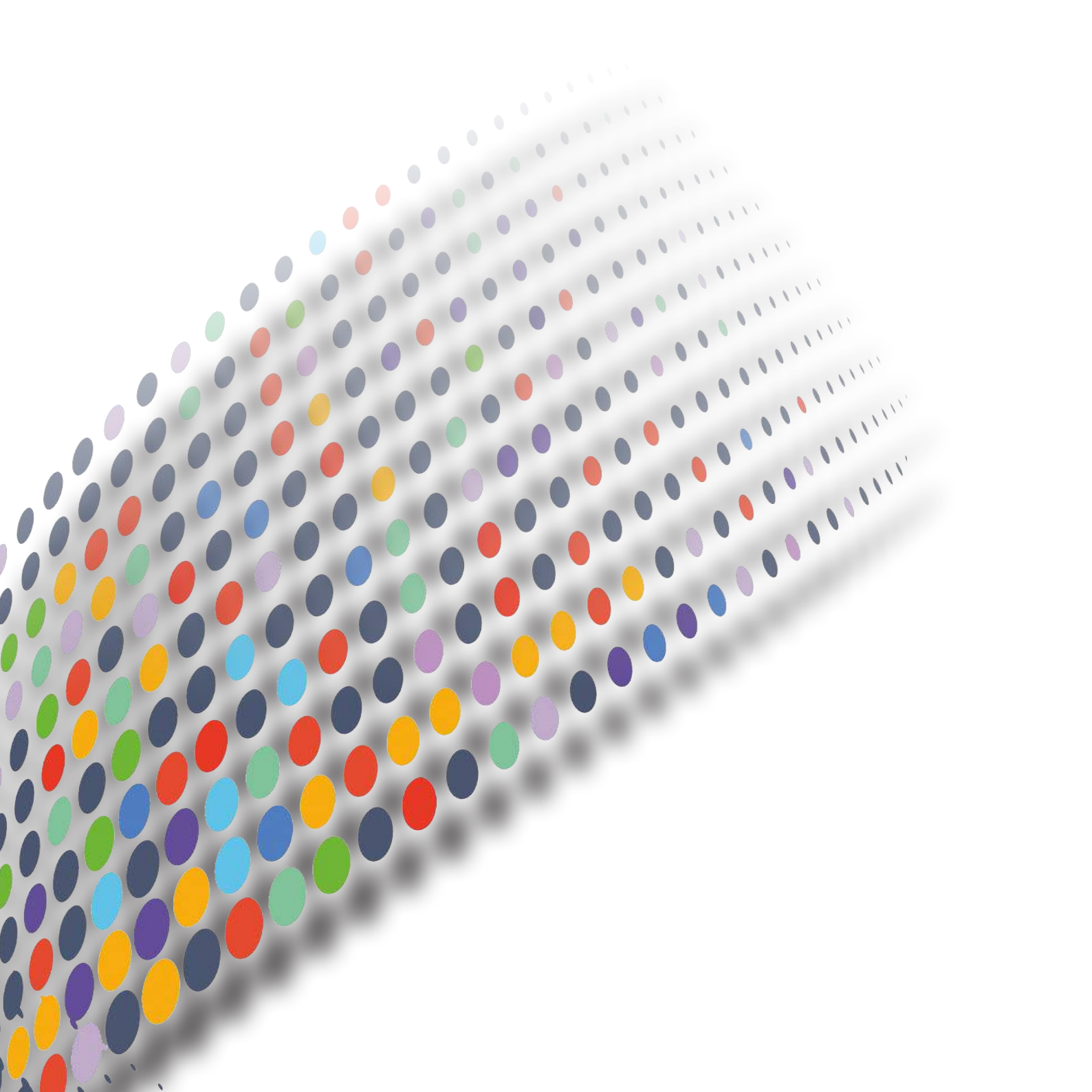
- Yhdessä yhteistyöllä –toimintamalli (2018)

Muut lähteet

- Fonsén, E. (2014). Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa.
- Hellström, M. (5.11.2011) Kohti yhtenäistä perusopetusta? [blogikirjoitus]. Haettu osoitteesta
- <http://pedagogiikka.blogspot.com/2011/11/kohti-yhtenaista-perusopetusta.html>
- Johnson, P. (2007). Suuntana yhtenäinen perusopetus. Uutta koulukulttuuria etsimässä.
- Kallasvuo, A., Koski, A., Kyrönseppä, U., & Kärkkäinen, M. L. (2012). Työyhteisön työnohjaus.
- Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän kehittämissuunnitelma. Työkalu KuntaKesun laadintaan 2013-2016. Opetushallitus.
- Opetustoimen turvallisuusopas (31.8.2018). Opetushallitus. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas/suunnitelmat_ja_asiakirjat
- Pauli, J. (2013). Jaetun johtajuuden taito.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus
- Tanttu, K. (2008). Yhtenäisen peruskoulun ja yhtenäiskoulun ABC. Teoksessa Johnson, P. & Tanttu, K. Kestäviä ratkaisuja kouluun. Kokemuksia yhtenäisestä perusopetuksesta.

YHTEISET SÄÄNNÖT
OPPILAAN PORTFOLIO
VALMENTAVA JOHTAMINEN
TURVA-AIKUINEN
SAMANAIKAISOPETTAJUUS
VAHVUUSPEDAGOGIIKKA
OPPILASAGENTIT
OPPIMISEN JATKUMO

DIGITAALINEN OSAAMINEN
VERKOSTOT

YHTENÄINEN PERUSOPETUS

OSAAMISEN JAKAMINEN

UUSI ARVIOINTI

KESTÄVÄ KEHITYS

YHTEISÖLLINEN TOIMINTAKULTTUURI

POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

YHTEISOPETTAJUUS

OPPILAANTUNTEMUS

OPPIMISEN JA KASVUN JATKUVA TUKEMINEN

IDEOIDEN JAKAMINEN
OMAN KOULUN YHTENÄISYYDEN KEHITTÄMINEN

KOULUPAPAT

KOULUMUMMOT

JÄRKEVÄ RESURSOINTI ERITYISOPETUKSESSA

SUUNNITELTU YHTEISTYÖ

VERTAISOPETTAMINEN

YHTEISET TOIMINTATAVAT

STRUKTUURI